

Ek 10

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası

İMKB

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)

I. Giriş

Ülkemiz sermaye piyasalarını etkin hale getirmek perspektifi ile menkul kıymet alım satım işlemlerinin gerçekleştirilmesine elverişli ortam yaratmak amacıyla menkul kıymetler borsalarının kuruluş esas ve şartları 06 Ekim 1983 tarih ve 18183 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanan Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında 91 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmiştir.

91 sayılı KHK'yı takiben menkul kıymetler borsalarının kuruluş, yönetim, çalışma ve denetlenme esaslarını düzenleyen "Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik" 06.10.1984 tarih ve 18637 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 18.12.1985 tarihinde ise İMKB Yönetmeliği 18962 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve 26.12.1985 tarihinde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), hisse senetleri, hazine bonoları ve devlet tahvilleri, gelir ortaklığı sertifikaları, özel sektör tahvilleri, yabancı menkul kıymetler, gayrimenkul sertifikaları ve uluslararası menkul kıymetlerin alım ve satımının yapılmasını sağlamak amacıyla faaliyete başlamıştır.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında 91 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye istinaden, burada öngörülen görevleri yerine getirmek üzere kurulmuştur. Yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanmakta ve SPK'nın izleme ve denetimi altında bulunmaktadır.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 40. maddesinde, sermaye piyasası araçlarının işlem göreceği borsalar, özel kanunlarında yazılı esaslar çerçevesinde teşkilatlanarak, menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının güven ve istikrar içinde, serbest rekabet şartları altında kolayca alınıp satılabilmesini sağlamak ve oluşan fiyatları tespit ve ilan etmekle yetkili olarak kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz kurumlar olarak tanımlanmıştır.

İMKB iç teşkilatı açısından hususi hükmi şahsa benzer ancak kar gayesi gütmendiğinden şirketlerle benzerliği yoktur. Yönetim ve denetim kurulu üyelerini genel kurulunda kendisi seçer. İMKB gerek kuruluş gerekse faaliyetlerinde finansman ve yatırım ihtiyaçlarını kendi kaynaklarından karşılamaktadır. Devlet bütçesinden doğrudan doğruya veya dolaylı olarak hiç bir tahsisat almaz. Bütçesi ve personel

kadroları yönetim kurulunun teklifiyle genel kurullarında kesinleşir. İMKB mesleki kuruluş niteliğinde tüzel kişiliği haiz bir kamu kurumudur.

II. Durum Analizi

2.1. Mevcut Durum

Yönetim Yapısı

Genel Kurul: Genel Kurul, İMKB üyesi olan aracı kuruluşlardan oluşan üst karar organıdır. Genel Kurul, İMKB'nin yıllık bütçesi, bilançosu, gelir, gider hesapları, personel kadrosu ve kesin hesabını onaylayarak, Borsa'nın sevk ve idaresi ile ilgili önemli konuları karara bağlar. SPKanunu 40. maddesine göre bütçe ve personel kadroları yönetim kurulunun teklifi üzerine genel kurulca kesinleştirilir. Olağan ve olağanüstü olmak üzere toplanabilen genel kurulda her üyenin bir oyu bulunmaktadır. Kararlar mevcut oyların çoğunluğuyla alınır. Genel kurul kararları SPK'nın onayıyla veya bu onayın gecikmesi halinde, genel kurul kararlarının SPK'ya sunulmasını izleyen 30 gün içinde yürürlüğe girer.

Yönetim Kurulu: İMKB, Genel Kurul'ca seçilen dört üye ile 3'lü kararnameyle atanan bir Başkan'dan oluşan yönetim kurulu tarafından yönetilir. Borsa başkanı aynı zamanda yönetim kurulu başkanıdır. Yönetim Kurulu, İMKB'nin günlük işlerinin sevk ve idaresi ile kotasyon, uyuşmazlık, disiplin işlemleriyle ilgili olarak kararlar almak üzere düzenli olarak toplanır. Başkan dışındaki üyeler yatırım bankaları, ticari bankalar ve aracı kurumlar olmak üzere Borsa üyelerini oluşturan üç ayrı kategorideki aracı kuruluşları temsilen genel kurul tarafından dört yıl için seçilirler. Yönetim Kurulu kendi aralarından bir başkan vekili seçerler. Borsa Başkanı'nın görevinde bulunamadığı hallerde kanun, kararname ve yönetmelikler çerçevesinde Borsa Başkanı'na verilmiş olan görev ve yetkilerin kesintisiz olarak yürütülmesi başkan vekili tarafından sağlanır. Yönetim Kurulu haftada en az bir kez toplanır.

Denetleme Kurulu: İMKB'nin mali hesap ve kayıtlarını denetlemek üzere genel kurul üyeleri arasından veya dışardan Genel Kurul tarafından 2 yıl için iki denetçi seçilir. Denetçiler, Borsa'nın hesap ve işlemlerini, kanun, kararname, tebliğ, SPK ve Borsa genel kurulu kararları çerçevesinde denetlemekle görevli ve yükümlüdürler. İMKB'nin hesapları ayrıca her yıl bağımsız denetim kuruluşları tarafından da denetlenmektedir.

Piyasalar

İşlem Gören Şirketler: Borsa tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak: Ulusal Pazar'da 264, İkinci Ulusal Pazar'da 16 ve Gözaltı Pazarı'nda 5 olmak üzere toplam 285 şirket Hisse Senetleri Piyasası'nda işlem görmektedir.

Borsa Pazarları:

I- HİSSE SENETLERİ PİYASASI

- ULUSAL PAZAR
- İKİNCİ ULUSAL PAZAR
- YENİ EKONOMİ PAZARI
- GÖZALTI PAZARI
- TOPTAN SATIŞLAR PAZARI

II-TAHVİL VE BONO PİYASASI

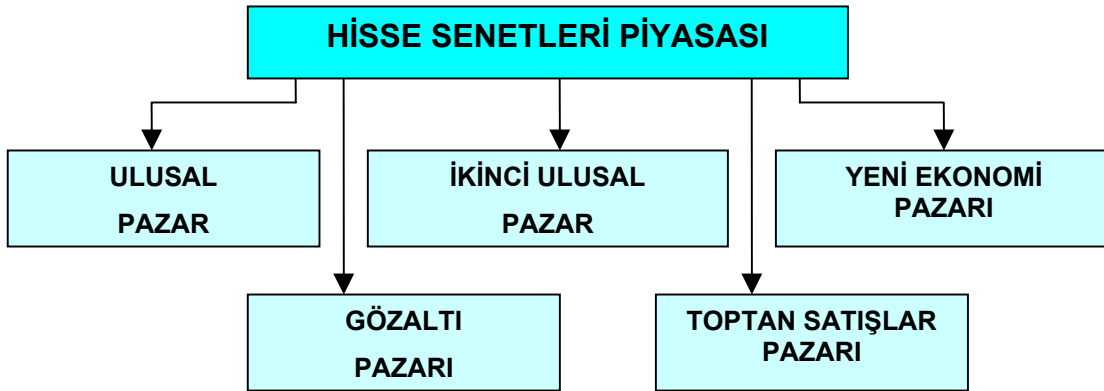
- KESİN ALIM-SATIM PAZARI
- REPO-TERS REPO PAZARI
- GAYRİMENKUL SERTİFİKALARI PAZARI

III- ULUSLARARASI PAZAR

- ULUSLARARASI TAHVİL ve BONO PİYASASI
- DEPO SERTİFİKALARI PAZARI

IV- VADELİ İŞLEMLER PİYASASI

Yeni Piyasa Yapılanması: Mevcut Ulusal, Bölgesel ve Yeni Şirketler Pazarı yapılanması Ulusal, İkinci Ulusal ve Yeni Ekonomi Pazarı şeklinde değiştirilerek, KOBİ'lere ve yeni ekonomi şirketlerine oldukça esnek kriterlerle işlem görmelerini sağlamak amacıyla 2003 yılında uygulamaya geçilmiştir.

Ulusal Pazar: Ulusal Pazar'da yer alan tüm şirketler İMKB tarafından belirlenmiş kotasyon şartlarını tümüyle karşılayan şirketlerdir.

Ulusal Pazar Kotasyon Şartları

- Kuruluşundan itibaren 3 yıl geçmiş olması (halka açıklık oranı %25 ise 2 yıl),
- Mali tabloların bağımsız denetimden geçmiş olması (son yıl ve ilgili ara dönem dahil),
- Son iki yıl ardarda vergiden önce kar etmiş olması (halka açıklık oranı %25 ise son 1 yılda kar etmiş olması)
- Ödenmiş veya çıkarılmış sermayesinin asgari 3,5 trilyon TL olması
- Halka açıklık oranının, SPK düzenlemelerinde belirtilen oranlarda olması
- Ana sözleşmenin Borsa'da işlem görecektir menkul kıymetlerin devir ve tedavülünü kısıtlayıcı veya senet sahibinin haklarını kullanmasına engel olacak kayıtlar içermemekte olması,
- Finansman yapısının faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilecek düzeyde olması

İkinci Ulusal Pazar

İkinci Ulusal Pazar'ın kuruluş amacı; İMKB Kotasyon Yönetmeliği'ndeki şartları sağlayamayan şirketler ile gelişme ve büyüme potansiyeli taşıyan küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) sermaye piyasalarından kaynak temin etmelerine imkan tanımak, bu şirketlerin hisse senetlerine likidite sağlamak ve bu hisse senetlerinin fiyatlarının, düzenli ve şeffaf bir piyasada, rekabet koşulları içinde oluşmasını temin etmektir.

Pazara Kabul Şartları :

- Hisse senetlerinin SPK kaydına alınması
- Hisse senetlerinin tedavülünü engelleyici husus olmaması
- İMKB Yönetim Kurulu'nun, şirketin mali ve hukuki durumu, faaliyetleri, tedavül hacmini gözönüne alarak vereceği karar

Bu şirketlerin işlem görmesi için son derece esnek şartlar getirilmiştir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun kaydına alınacak hisse senetlerinin tedavülünde herhangi bir kısıt olmaması ve Yönetim Kurulumuzun yapacağı incelemenin olumlu sonuç vermesi, şirket hisse senetlerinin işlem görmesi için yeterlidir.

Yeni Ekonomi Pazarı

Yeni Ekonomi Pazarı'nın kuruluş amacı; Telekomünikasyon, bilişim, elektronik, internet, bilgisayar üretim, yazılım ve donanım, medya veya İMKB Yönetim Kurulu'na kabul edilecek benzeri alanlarda faaliyet gösteren teknoloji şirketlerinin sermaye piyasalarından kaynak temin etmelerine imkan tanımak, bu şirketlerin hisse

senetlerinin Borsa’da güven ve şeffaflık ortamında, organize ikincil piyasalarda işlem görmesini temin etmektir.

Pazara Kabul Şartları :

- *Hisse senetlerinin SPK kaydına alınması*
- *Hisse senetlerinin tedavülünü engelleyici husus olmaması*
- *İMKB Yönetim Kurulu’nun, şirketin mali ve hukuki durumu, faaliyetleri, tedavül hacmini gözönüne alarak vereceği karar*

II. Ulusal Pazar için olduğu gibi, burada da son derece esnek şartlar söz konusudur. Sermaye Piyasası Kurulu’nun kaydına alınacak hisse senetlerinin tedavülünde herhangi bir kısıt olmaması ve Yönetim Kurulumuzun yapacağı incelemenin olumlu sonuç vermesi, şirket hisse senetlerinin işlem görmesi için yeterlidir.

Gözetli Pazarı

Söz konusu Pazar’ın kuruluş amacı;

- a) Hisse senetleri Borsa’da işlem gören şirketler ve/veya hisse senetleri işlemleri ile ilgili olarak olağandışı durumların ortaya çıkması,
- b) Hisse senetleri Borsa’da işlem gören şirketler tarafından kamunun zamanında, tam ve sürekli olarak aydınlatılmasına ve mevcut düzenlemelere uyum konusuna gerekli özenin gösterilmemesi,
- c) Yatırımcıların haklarının korunması ve kamu yararı gereği hisse senetlerinin Borsa kotundan ve/veya işlem gördüğü pazardan geçici ya da sürekli çıkarılması sonucunu doğurabilecek gelişmelerin oluşması

sonucunda şirketlerin izleme ve inceleme kapsamına alınması durumlarında sürekli gözetim, denetim ve izleme ortamında, yatırımcıların devamlı ve zamanında bilgilendirilmesini sağlayacak önlemlerle birlikte, hisse senetlerinin İMKB bünyesinde işlem görebileceği organize bir pazar oluşturmak ve söz konusu şirketlerin hisse senetlerine yatırım yapmış tasarruf sahiplerine likidite olanağı sunmaktır.

Toptan Satışlar Pazarı:

Önceden alıcıları belirli olan veya olmayan, belirli bir miktarın üzerindeki hisse senedi işlemlerinin Borsa’da güven ve şeffaflık ortamında, organize bir piyasada gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Toptan Satışlar Pazarı’nda, hisse

senetleri İMKB’de işlem gören ve görmeyen şirketlerin, sermaye artırımını yoluyla ihraç edilecek hisse senetleri veya bu şirketlerin mevcut ortaklarının sahip oldukları hisse senetlerinin, önceden anlaşma yapılmış ya da yapılmamış alıcılara tahsisli veya toplu olarak satışı yapılır. Özelleştirme kapsamında bulunan şirketlerin hisse senetlerinin blok satışı da Toptan Satışlar Pazarı’nda gerçekleştirilebilir.

Takas ve Saklama

Müşteri Bazında Saklama

Borsa’da Takas, Borsa’da gerçekleştirilen işlemler sonucunda oluşan borç ve alacakların karşılıklı olarak tasfiye edilmesi işlemidir.

Hisse Senedi Piyasası’nda işlem gününde (T) gerçekleşen işlemlerin takası, işlem gününü izleyen ikinci iş gününde (T+2) yapılır.

Takasbank tarafından borsa üyesi adına menkul kıymetlerin saklama hizmetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla üye saklama hesapları, nakit takası işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla da üye cari hesapları bulunmaktadır.

Aracı kuruluşlara Takasbank nezdinde açılan saklama hesapları, havuz hesabı ve alt hesaplardan oluşur.

a) Üye Havuz Hesabı: Aracı kuruluşlar saklamada bulunan kıymetleri müşteri/portföy hesaplarında tutarlar, ancak takas işlemlerini, havuz hesabını kullanarak gerçekleştirmek zorundadırlar.

b) Müşteri Hesapları: Aracı kuruluşlar tüm müşterileri için Takasbank sisteminde müşteri alt hesabı açmak ve müşterileri adına yaptıkları işlemleri de takas gününde ilgili müşteri hesaplarına yansıtmak zorundadırlar. Portföy adına yapılan işlemlerin de yine alt hesap olarak açılmış olan portföy hesabında takip edilmesi gerekmektedir

1 Ekim 1995 tarihinden itibaren zorunlu hale getirilen Müşteri Bazında Saklama, müşteri kodlarıyla uygulanırken, SPK'nın 25/09/97 tarihli toplantısında müşteri kodlarının yanına müşteri isimlerinin de bulunmasına karar verilmiştir. "Müşteri İsmine Saklama-MİS" sisteminde müşteri kimlik bilgilerinin sisteme tanımlanması ile her bir yatırımcıya, sadece kendisine ait olacak ve değişmeyecek bir sicil numarası tahsis edilmektedir ve bu sicil numarası ile yatırımcıya ait çeşitli aracı kuruluşlardaki alt hesaplarda bulunan sermaye piyasası araçlarının tespiti mümkün olmaktadır.

Yatırımcılar, Takasbank tarafından kendilerine verilen sicil numarası ve şifreyi kullanarak Alo-Takas hizmeti aracılığıyla değişik aracı kuruluşlarda da olsa tüm kıymetlerinin dökümünü alabilmektedirler.

Tahvil ve Bono Piyasası

Tahvil ve Bono Piyasası'nda, Kesin Alım/Satım Pazarı, Repo/Ters Repo Pazarı ve Gayrimenkul Sertifikaları Piyasası olmak üzere üç ayrı pazar bünyesinde çalışmaktadır.

Piyasa, devlet tahvilleri, hazine bonoları, gayrimenkul sertifikaları, Özelleştirme İdaresi'nin ihraç ettiği tahviller ve Borsa kotuna alınmış özel sektör tahvillerinin şeffaf ve rekabete açık bir ortamda işlem görmelerini sağlayarak bu menkul kıymetlerin likiditesini artırmak, enformasyon akışını hızlandırmak, böylece etkin bir ikinci el piyasa sağlamak amacıyla kurulmuştur. Piyasada yukarıda adı geçen tüm menkul kıymetler işlem görür.

Piyasa'da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Tahvil ve Bono Piyasası üyesi bankalar ve İMKB üyesi aracı kurumlar işlem yapabilme yetkisine sahiptir.

İMKB Uluslararası Pazar

İMKB bünyesinde yabancı borçlanma araçlarının, Türkiye Cumhuriyeti ve mahalli idarelerce yurt dışında satılmak üzere ihraç edilmiş kamu borçlanma araçlarının doğrudan, yabancı hisse senetlerinin depo sertifikası olarak işlem göreceği Uluslararası Pazar ("UP") kurulmuştur.

Serbest Bölge bünyesinde kurulan Pazar'ın faaliyet göstereceği İMKB Uluslararası Menkul Kıymetler Serbest Bölgesi'nin kurulması, yönetilmesi, işletilmesi ve yapılacak ödemelerle ilgili usul ve esasları düzenleyen Uygulama Yönetmeliği 24 Temmuz 1995 tarih ve 22353 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Pazar, yerli ve yabancı bireysel ve kurumsal yatırımcılar ile uluslararası piyasalardan kaynak bulma arayışında olan ihraççılara önemli imkanlar sunmaktadır. Uluslararası fon yöneticilerinin nakit transferi, kambiyo kısıtlamaları gibi operasyonel riskler nedeniyle yatırım yapmaktan çekindikleri bölgelere, sözkonusu riskleri ortadan kaldıran bu Pazar üzerinden giriş yapabilme imkanı getirilmektedir. Ayrıca, Türkiye'deki bankacılık ve finans sektörünün otomasyon düzeyinin Batı Avrupa

ölçütlerinde olması, Pazar’da gerçekleştirilecek işlemlerden kaynaklanan nakit transferlerinin rahatlıkla yapılmasını sağlamakta ve Pazar’ın serbest bölge bünyesinde olmasından dolayı da söz konusu transferler hiçbir kısıtlamaya tabi olmamaktadır.

Uluslararası Pazar’da faaliyet gösteren iki piyasa bulunmaktadır:

UP Depo Sertifikaları Piyasası:

Yabancı hisse senetlerini temsil eden depo sertifikalarının işlem gördüğü İMKB UP Depo Sertifikaları Piyasası (Piyasa) 25 Temmuz 1997 tarihinde faaliyete geçmiştir. Piyasa’nın kurulmasındaki amaç, uluslararası sermayenin Borsa’ya yönelmesini teşvik etmek ve yatırımcıların uluslararası kapsamda arzedilen sermaye piyasası araçları üzerinde yapacakları işlemler için şeffaf ve güvenilir bir ortam yaratmaktır. Piyasa, Kot İçi ve Kot Dışı Pazar olarak iki bölüme ayrılmıştır. Depo sertifikaları sağladıkları kotasyon kriterlerine göre Kot İçi Pazar’a ya da Kot Dışı Pazar’a Yönetim Kurulu’nun onayına bağlı olarak alınmaktadırlar.

UP Tahvil ve Bono Piyasası

Uluslararası borçlanma araçlarının işlem gördüğü İMKB UP Uluslararası Tahvil ve Bono Piyasası’nda kesin alım satım işlemleri 24 Şubat 1997, repo-ters repo işlemleri de 29 Ağustos 1997 tarihinde faaliyete geçmiştir. Piyasa’da, halen tamamı Türkiye Cumhuriyeti tarafından yurt dışında satılmak üzere farklı döviz cinsleri üzerinden ihraç edilen ve Borsa Kotu’na alınan Eurotahviller işlem görmektedir. Kesin Alım Satım İşlemleri bankalar ve aracı kurumlar tarafından yapılabilirken Repo-Ters Repo İşlemleri sadece bankalar tarafından Amerikan Doları ve Euro üzerinden gerçekleştirilebilmektedir.

Vadeli İşlemler Piyasası

Vadeli İşlem Piyasamızda Amerikan Doları/TL vadeli işlem sözleşmeleri işlem görmektedir. 15 Ağustos 2001 tarihinde, vade sonu Eylül 2001’in sonundan ikinci işgünü olan Amerikan Doları/TL vadeli işlem sözleşmesi ile işleme açılmıştır.

Borsa Üyeleri

Borsa’ya Sermaye Piyasası Kurulu tarafından aracılık faaliyetinde bulunmak üzere yetki belgesi verilmiş olan aracı kuruluşlar (aracı kurumlar ve bankalar) üye olabilmektedir. İMKB Hisse Senetleri Piyasası’nda yalnız aracı kurum olan 119 borsa üyesi, Tahvil ve Bono Piyasası’nda ise 102 aracı kurum, 11 yatırım bankası, 34 ticari

banka olmak üzere toplam 147 Borsa üyesi bulunmaktadır. Hisse Senetleri Piyasası'na ait 2 işlem salonunda 915 adet terminal bulunmaktadır. Hisse Senetleri Piyasası Üye Temsilcisi sayısı ise 1182'dir.

Borsa İştirakleri:

Takasbank: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) ve İMKB'nin 104 aracı kuruluş üyesinin ortak olduğu, mevduat kabul etmeyen bir özel sektör bankasıdır. Bankanın ana sözleşmesine göre, İMKB dışında hiçbir ortağın sermayedeki payı %5'i geçemez. Takasbank'ın ödenmiş sermayesi 60 trilyon TL'dir. Ortakları **%22.6 pay ile İMKB**, geri kalan %77,4 pay ile banka ve aracı kurumlardır. Borsa Başkanı aynı zamanda Takasbank Yönetim Kurulu Başkanı'dır. Ayrıca 11 kişiden oluşan yönetim kurulunda başkan hariç 3 üye İMKB'yi, 1 üye (başkan vekili) SPK'yı, 6 üye aracı kuruluş ve bankaları temsil etmektedir. 2 kişilik Denetim Kurulu'nda İMKB'yi temsilen 1 kişi bulunmaktadır.

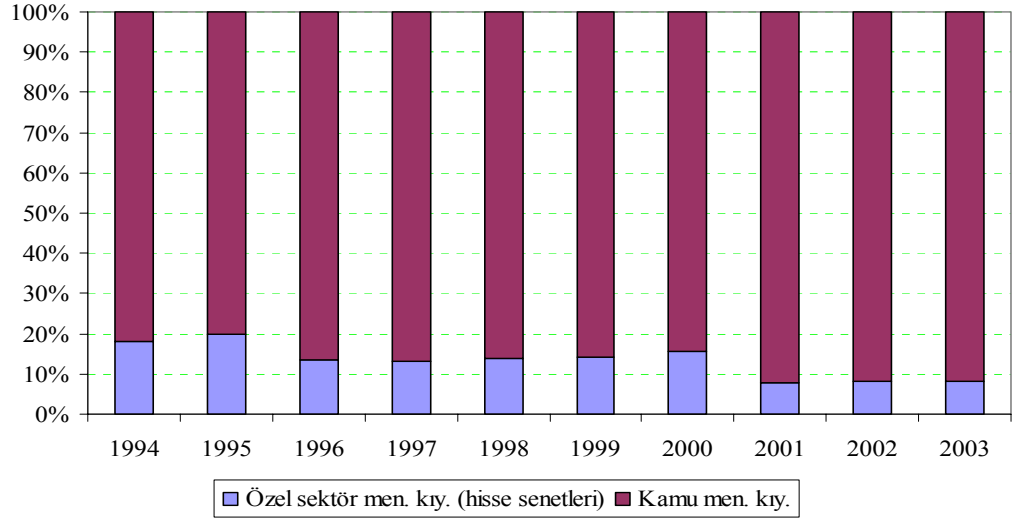
Merkezi Kayıt Kuruluşu: İMKB MKK'na %30 oranında iştirak etmiştir. Geri kalan payların %64,89'u Takasbank'a, %5'i Aracı Kuruluşlar Birliği'ne aittir. MKK Yönetim Kurulu 7 kişiden oluşmaktadır. İMKB 2, Takasbank 2, T. Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği 1, Sermaye Piyasası Kurulu 1 kişi ile temsil edilmektedir. MKK Genel Müdürü de aynı zamanda yönetim kurulunun üyesidir. MKK'nın Yönetim Kurulu Başkanı, yönetim kurulunda SPK'yı temsil eden üyedir.

İzmir Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası (VOB): İMKB bir anonim şirket şeklinde kurulan Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası A.Ş.'nin kurucularından olup, şirketin 6 trilyon TL'lik ödenmiş sermayesine % 9 oranında iştirak etmiştir. Şirket 2002 yılının Haziran ayında kurulmuştur.

İMKB PİYASALARININ DURUMU

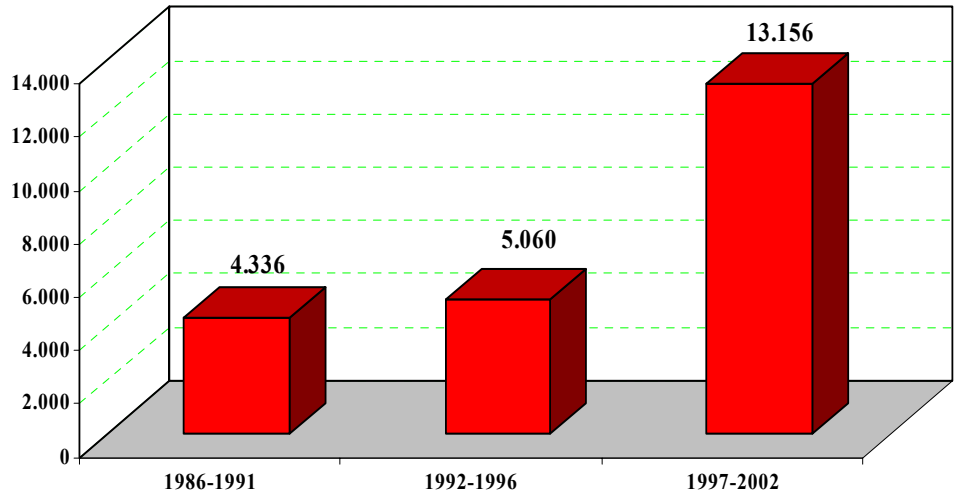
Türkiye’de Menkul Kıymet Stoku (1994-2003/8)

2003 yılı itibariyle özel sektör menkul kıymet stokunun tamamı hisse senedinden oluşurken, toplamın sadece %8’ini oluşturmaktadır. Devlet tahvilinin toplam stok içindeki payı yaklaşık %74, hazine bonosunun %17, özelleştirme tahvillerinin ise %1 civarındadır.

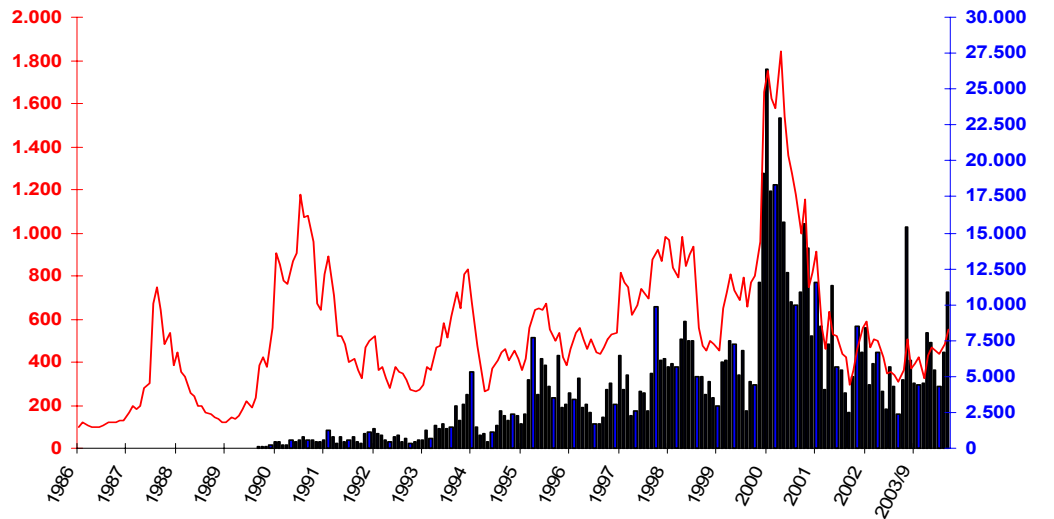
İMKB Tarafından Ekonomiye Kazandırılan Fonlar

Kurulduğu yıldan itibaren, Birincil ve İkincil halka arzlar ile bedelli sermaye artırımları yoluyla İMKB’de toplam 22,5 milyar dolarlık kaynak yaratılmıştır. Son beş yılda önceki iki beş yılın iki katı üzerinde kaynak ekonomiye kazandırılmıştır.

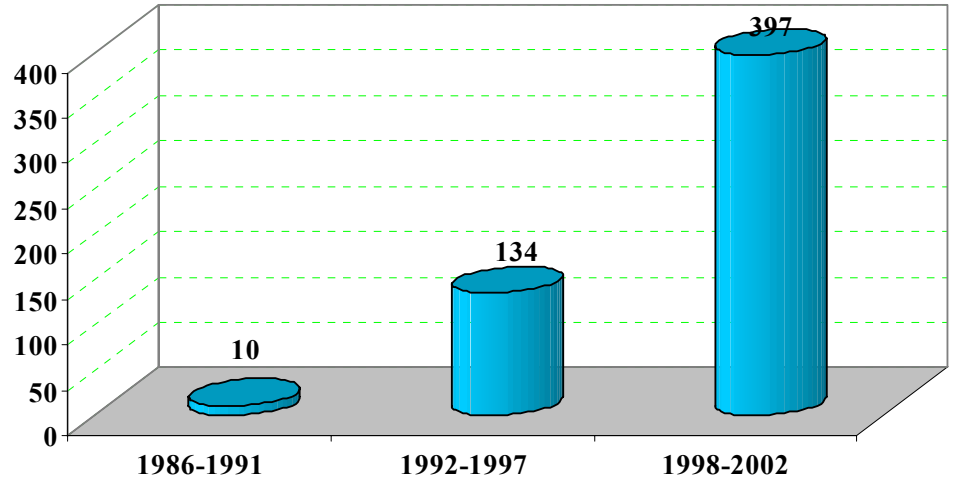
İMKB Hisse Senetleri Piyasası İşlem Hacmi & Endeks

Yıllar itibariyle İMKB Endeksinin işlem hacmine paralel bir trend izlediği, işlem hacmi ve endeks değişimleri arasında pozitif korelasyon olduğu gözlenmektedir.

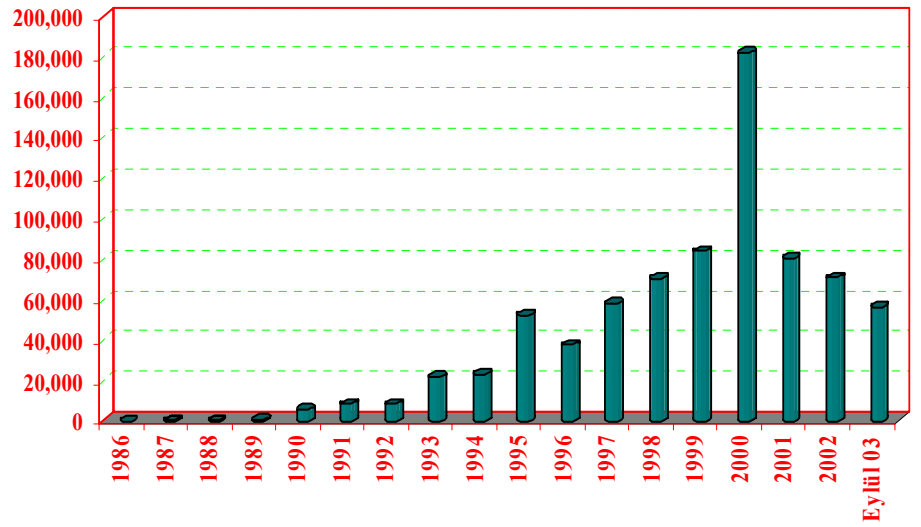
İMKB Hisse Senetleri Piyasası Günlük Ortalama İşlem Hacmi (milyon \$)

1986-91 döneminde 10 milyon Dolar olan ortalama günlük işlem hacmi, sonraki 5'er yıllık dönemlerde 134 milyon \$ ve son beş yılda 397 milyon dolar olarak önemli gelişme kaydetmiştir.

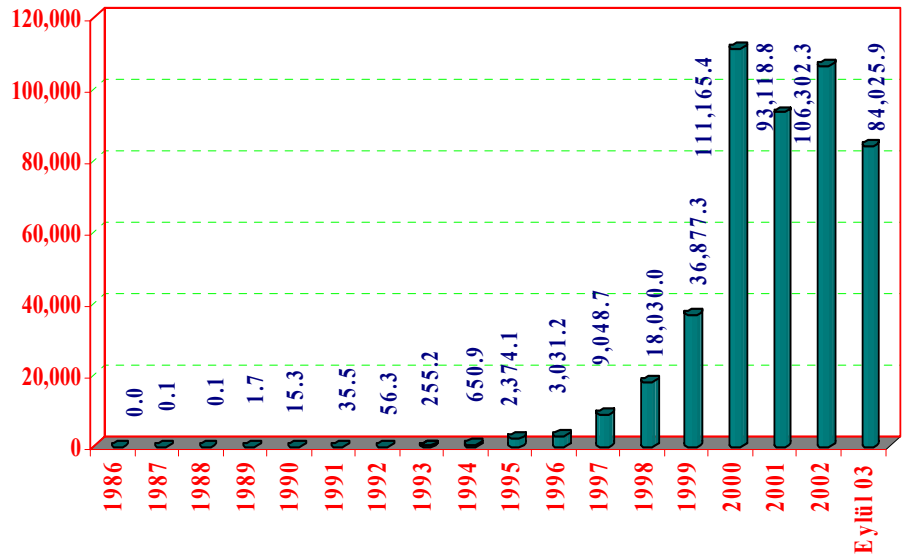
İMKB Hisse Senetleri Piyasası İşlem Hacmi (milyon \$)

İşlem hacmi dolar bazında yıllık olarak incelendiğinde en yüksek seviyeye 2000 yılında ulaşmıştır. 2000 yılı sonrası bozulan ekonomik şartlar ve sonrası gerçekleşen devalüasyon nedeniyle dolar bazlı işlem hacminde düşüş gözlenmektedir.

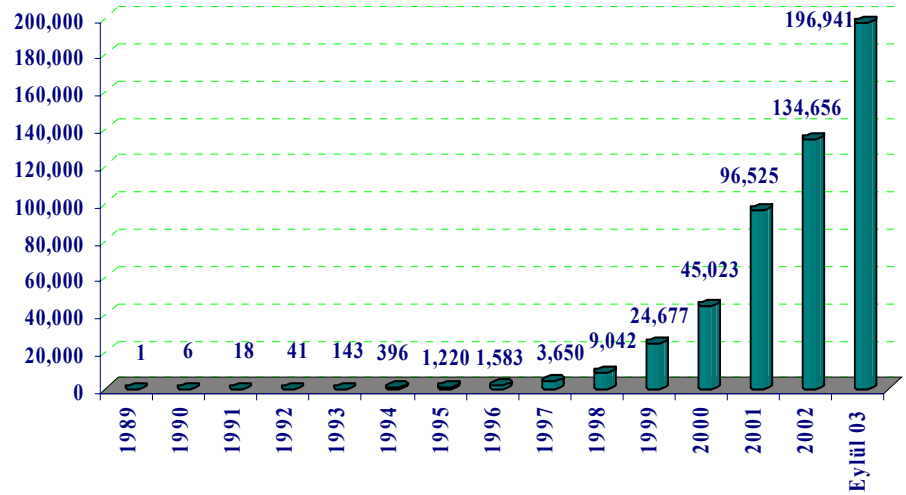
İMKB Hisse Senetleri Piyasası İşlem Hacmi (trilyon TL)

TL bazında işlem hacmi açısından ise İMKB özellikle son 5 yıl içinde hızlı bir artış göstermiştir. TL bazında işlem hacmindeki düşüş dolar bazındaki kadar olmamıştır.

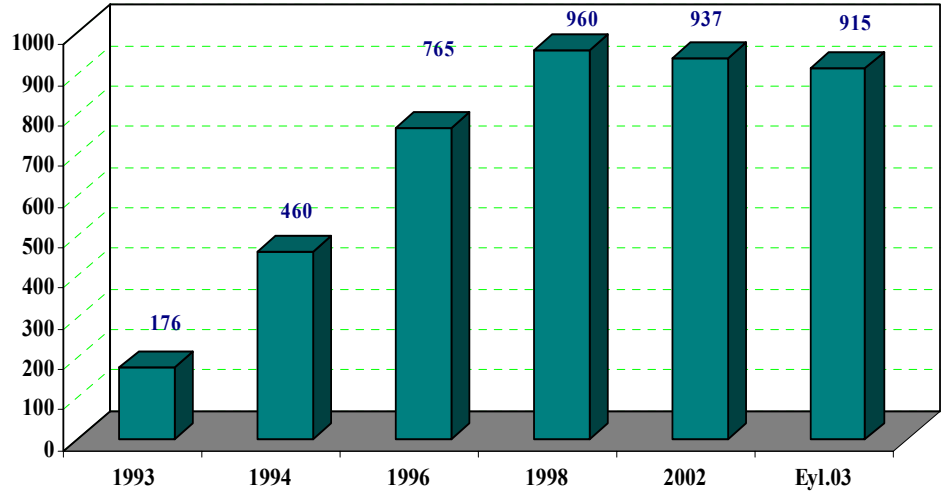
İMKB Hisse Senetleri Piyasası Günlük Ortalama İşlem Miktarı (milyon adet)

İMKB Hisse Senetleri Piyasası Günlük Ortalama İşlem Miktarı artan bir trend izleyerek 2003 yılı Eylül sonu itibariyle yaklaşık 197 milyar adete ulaşmıştır. Son dönemdeki krizlere rağmen artış gösteren işlem miktarı borsa işlemlerindeki canlılığın devam ettiğini kanıtlamaktadır.

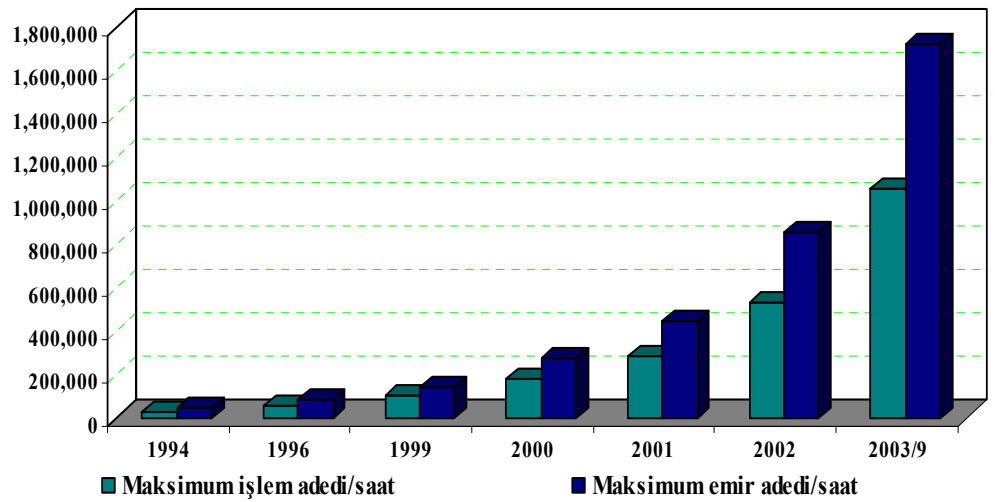
İMKB Hisse Senetleri Piyasası İşlem Terminali Adedi

Terminal sayısı Eylül 2003'de 915 olmuştur.

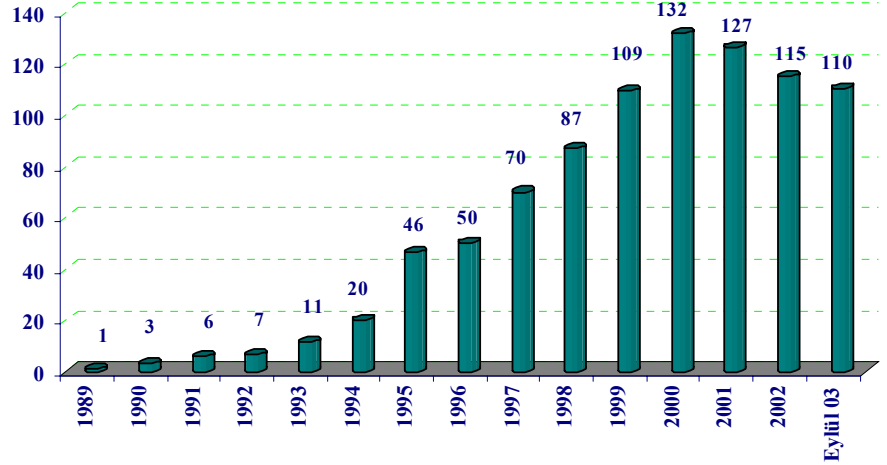
İMKB Hisse Senetleri Piyasası İşlem Kapasitesi

Gerek uzaktan erişim sisteminin devreye girmesi gerekse de Borsamızın teknolojik altyapısının gelişmesi alım-satım sisteminin kapasitesinin 2003 yılı Eylül sonu itibariyle iki katına çıkmasını sağlamıştır.

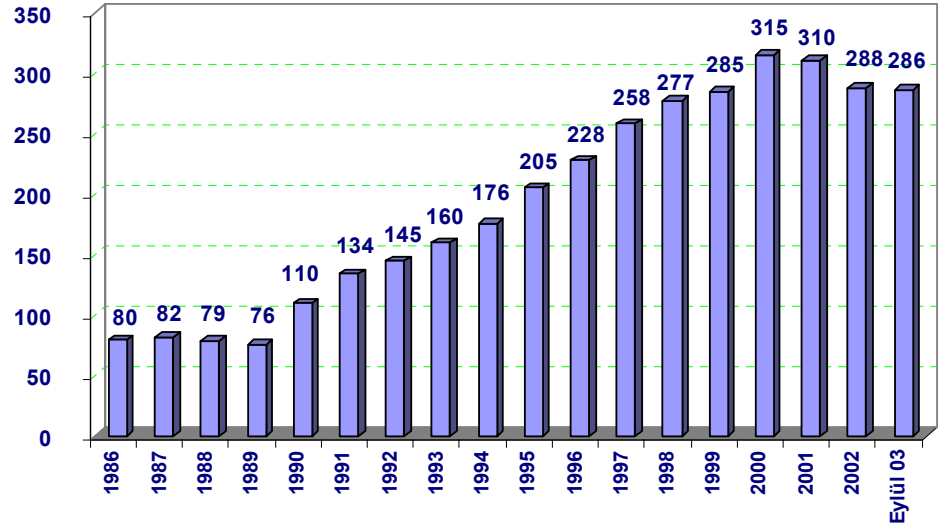
İMKB Hisse Senetleri Piyasası Günlük Ortalama sözleşme sayısı 2001 yılında yaşanan ekonomik krize rağmen 2002 yılında 115 bin adet olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılı içinde makro ekonomik göstergelerde görülen iyileşme sonucunda Eylül sonu itibariyle 110 bin adet olmuştur.

İMKB Hisse Senetleri Piyasası Günlük Ortalama Sözleşme Sayısı (Bin Adet)

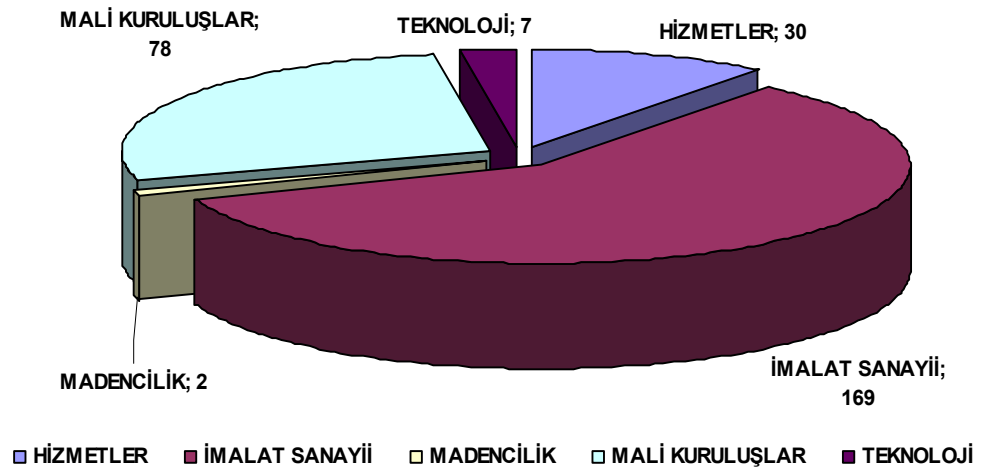
İMKB'de işlem gören şirket sayısı yıllar itibariyle kriz şartlarına rağmen istikrarlı bir artış trendi izlemiştir.

İMKB'de İşlem Gören Şirket Sayısı

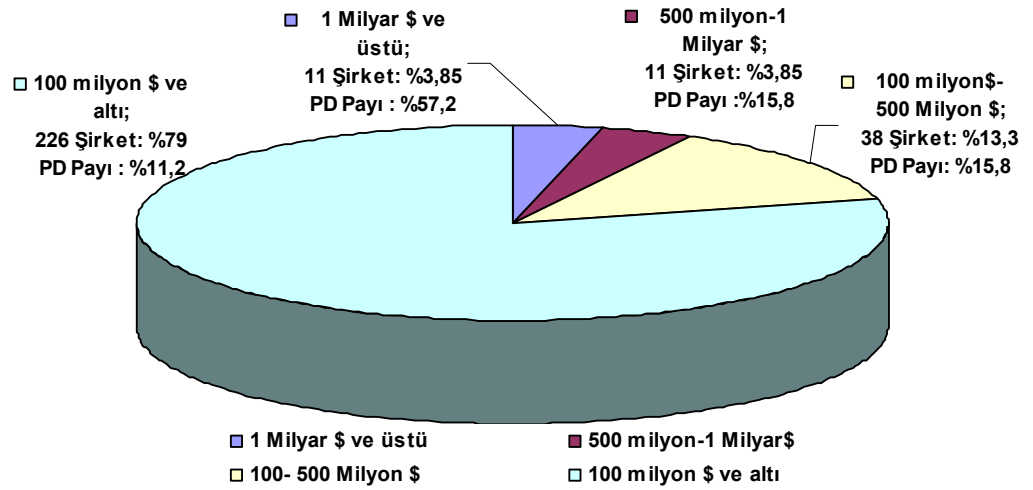
İşlem Gören Şirketlerin Sayısal Olarak Sektörel Dağılımı (30.09.2003)

En çok şirketin yer aldığı sektör 169 şirketle İmalat Sanayidir.

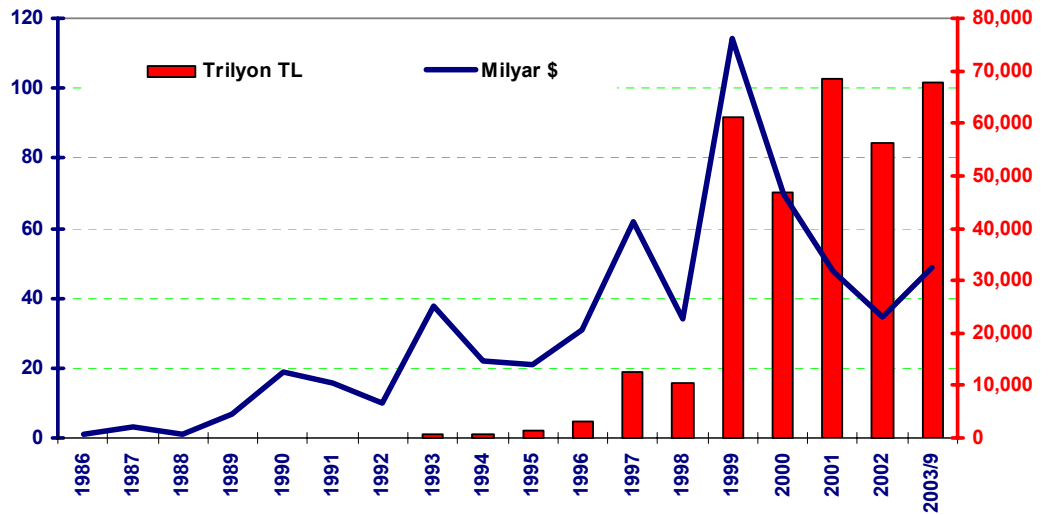
İşlem Gören Şirketlerin Piyasa Değerine Göre Dağılımı (30.09.2003)

İMKB’de işlem gören şirketlerin %79’unun piyasa değeri 100 milyon doların altındadır. Bu durum İMKB’deki şirketlerin büyük çoğunluğunun küçük ve orta ölçekli olduğunu göstermektedir.

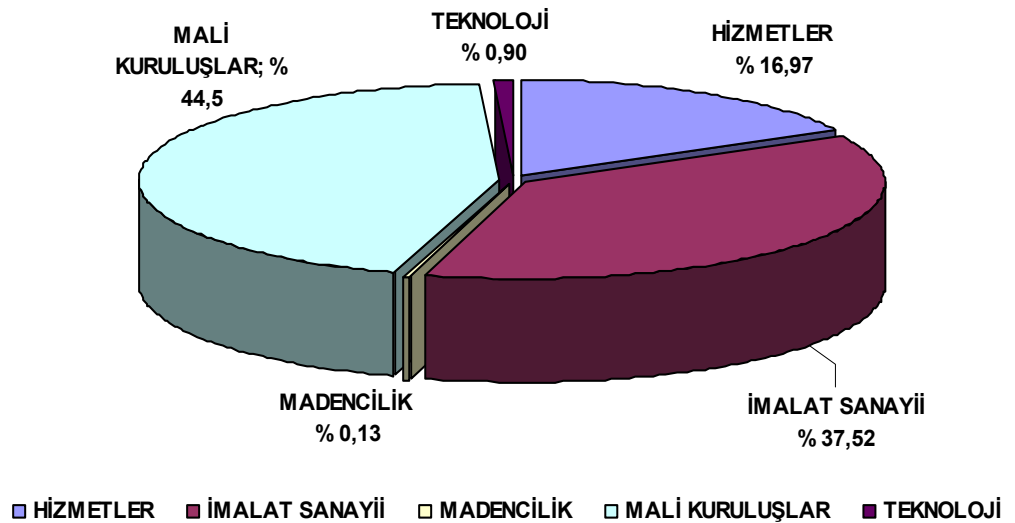
İMKB Hisse Senetleri Piyasası Piyasa Değeri (Trilyon TL-Milyar \$)

1999 yılında 120 milyar dolar ile İMKB tarihinin en yüksek seviyesine ulaşan piyasa değeri, 2001 yılında yaşanan krizler ve TL’nin Dolar karşısındaki değer kaybı sonucu dolar bazında düşüşü, 2003 yılında ekonominin canlanmasıyla telafi etmeye başlamıştır. 2003/9 itibariyle p.d. 49 milyar \$’a ulaşmıştır.

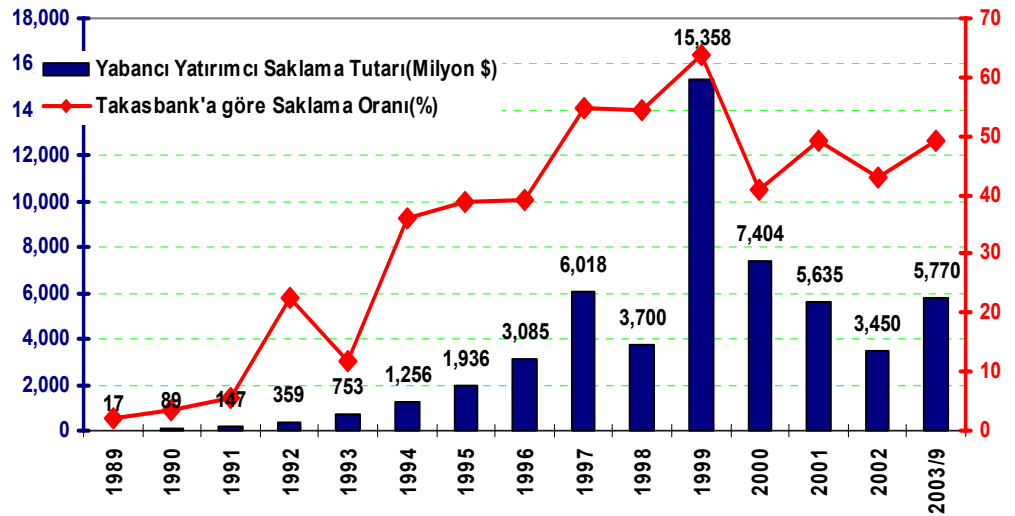
Piyasa Değerinin Sektörel Dağılımı (30.09.2003)

Piyasa değeri açısından en büyük sektörler Mali Kuruluşlar ve İmalat Sanayi’dir.

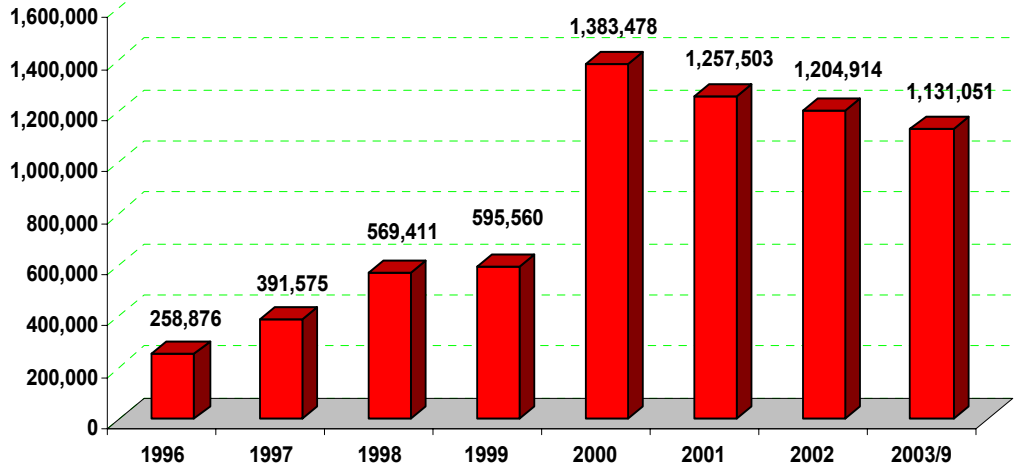
İMKB Hisse Senetleri Piyasasında Yabancı Yatırımcılar

Yabancı yatırımcıların İMKB'ye olan yoğun ilgisi sürmektedir. İMKB'de işlem gören şirketlerin halka açık kısmının yaklaşık yarısı yabancı yatırımcılarda bulunmaktadır.

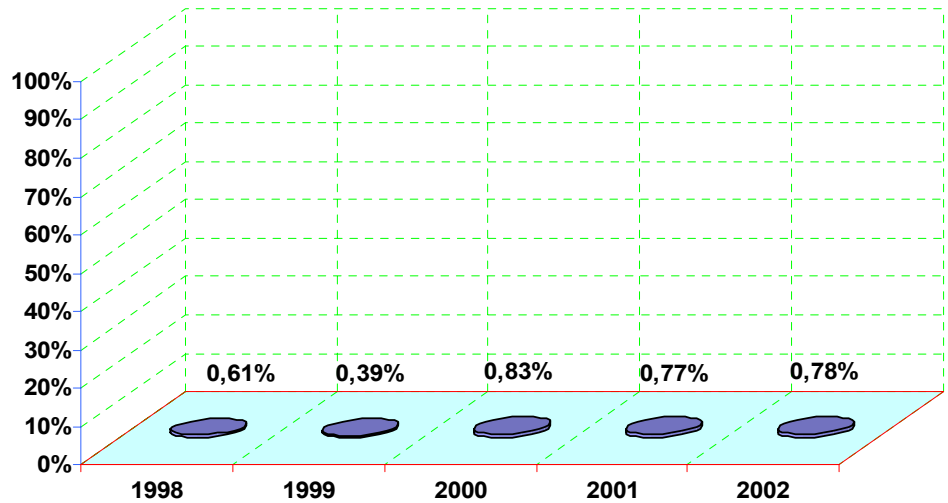
İMKB İşlem Yapan Bireysel Yatırımcı Adedi

Takasbank'ta bulunan bakiyeli (fiilen kullanılan) hesap sayısına göre İMKB'de işlem yapan bireysel yatırımcı sayısı son 5 yılda 3 kat artarak 1.200.000 üzerine çıkmıştır.

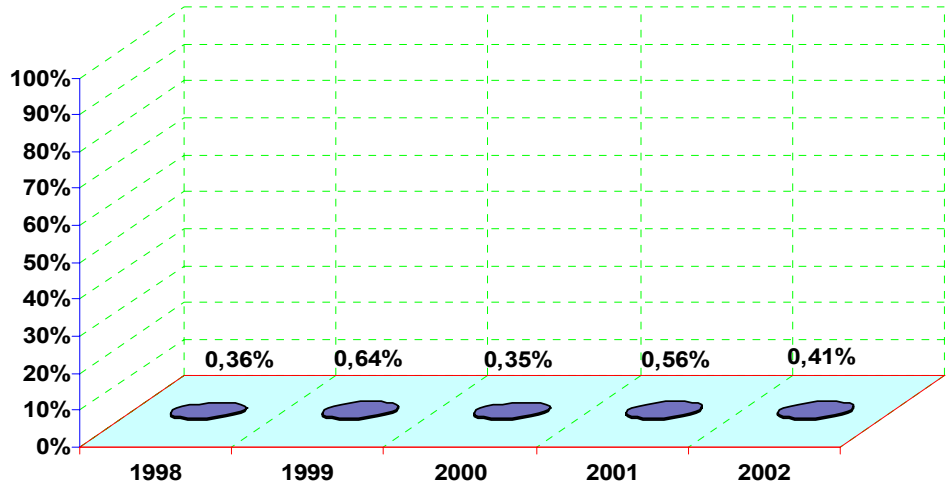
İMKB Hisse Senetleri Piyasasında Kurumsal Yatırımcılar Kurumsal Yatırımcıların Hisse Portföyünün Piyasa Değerine Oranı

Kurumsal yatırımcıların hisse senedi portföylerinin İMKB piyasa değerine oranı %1'in altında kalmaktadır.

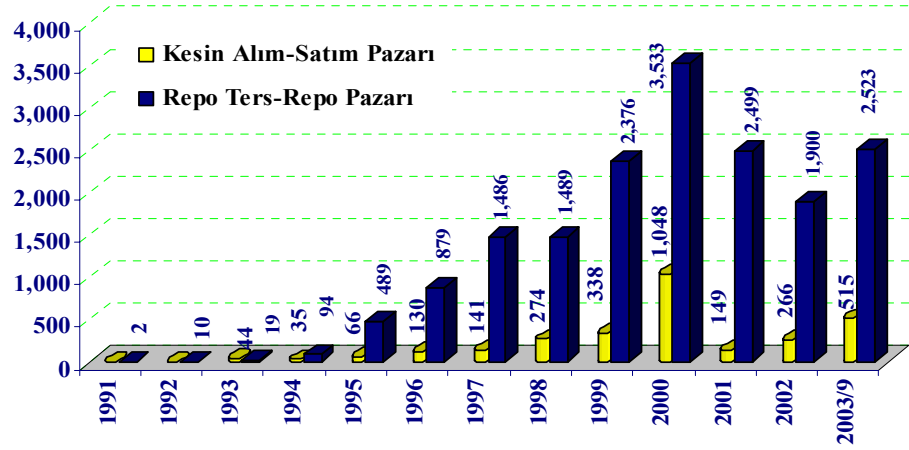
Kurumsal yatırımcıların hisse portföyünün işlem hacmine oranı da çok düşüktür. Kamu borçlanma araçlarının finansal sistemimizdeki ağırlığından dolayı kurumsal yatırımcılar hisse senetlerine yönelmemektedir. Kurumsal yatırımcıların hisse senetleri piyasasında daha aktif yer alması piyasa gelişimini hızlandıracaktır

Kurumsal Yatırımcıların Hisse Portföyünün İşlem Hacmine Oranı

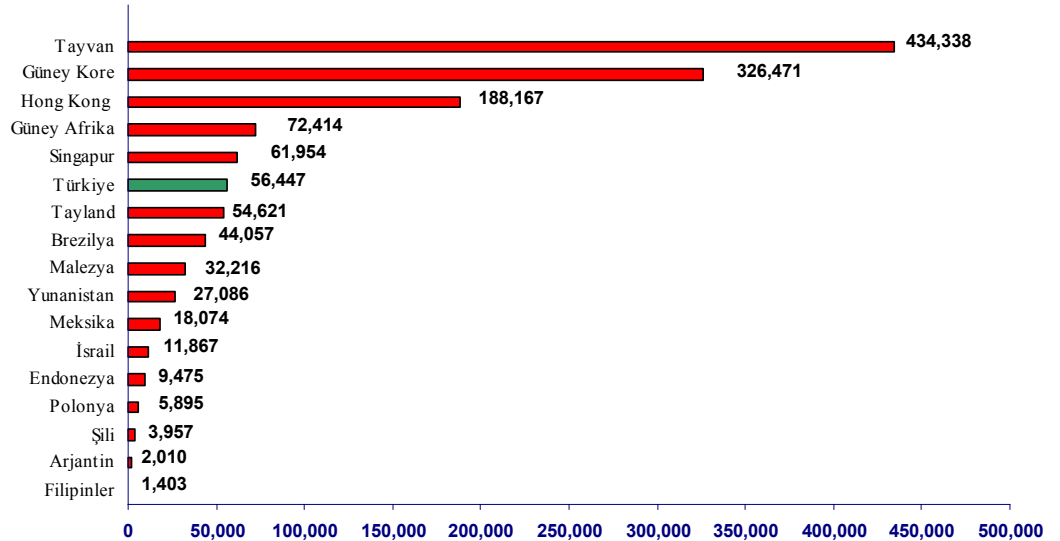
İMKB Tahvil ve Bono Piyasası günlük ortalama işlem hacmi 1995 yılından itibaren önemli gelişme kaydetmiştir.

İMKB Tahvil ve Bono Piyasası Günlük Ortalama İşlem Hacmi -milyon \$

İMKB'NİN ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMASI

Gelişmekte Olan Borsalarda İşlem Hacmi (milyon ABD\$-2003/9)

2003 yılının ilk 9 ay toplamı itibarıyla, İMKB işlem hacmi açısından gelişmekte olan piyasalar içinde 6. sıradadır.

Kaynak: WFE

Dünya Borsalarında İşlem Hacmi (2003/9-milyon ABD\$)

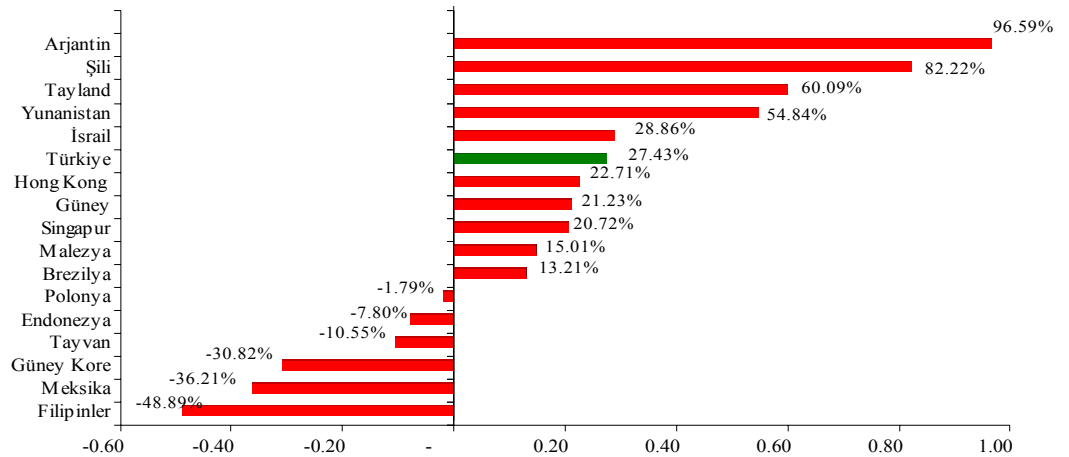
2003 yılı ilk 9 ayı itibarıyla İMKB işlem hacmi açısından dünya borsaları arasında 23. sırada yer almıştır.

Kaynak: WFE

1	NYSE	7,146,106	11	Amex	423,238	21	Güney Afrika	72,414
2	Nasdaq	5,035,144	12	Chicago	341,836	22	Singapur	61,954
3	Londra	2,589,129	13	Toronto	330,374	23	Istanbul	56,447
4	Tokyo	1,421,921	14	Kore	326,471	24	Oslo	55,023
5	Euronext	1,405,243	15	Bermuda	300,437	25	Tayland	54,621
6	Alman Borsası	939,699	16	Avusturalya	269,921	26	Kopenhag	47,877
7	İspanya	662,833	17	Stockholm	213,315	27	Sao Paulo	44,057
8	İtalya	608,579	18	Hong Kong	188,167	28	İrlanda	32,821
9	İsviçre	459,748	19	Helsinki	120,501	29	Kuala Lumpur	32,216
10	Tayvan	434,338	20	Osaka	83,409	30	Atina	27,086

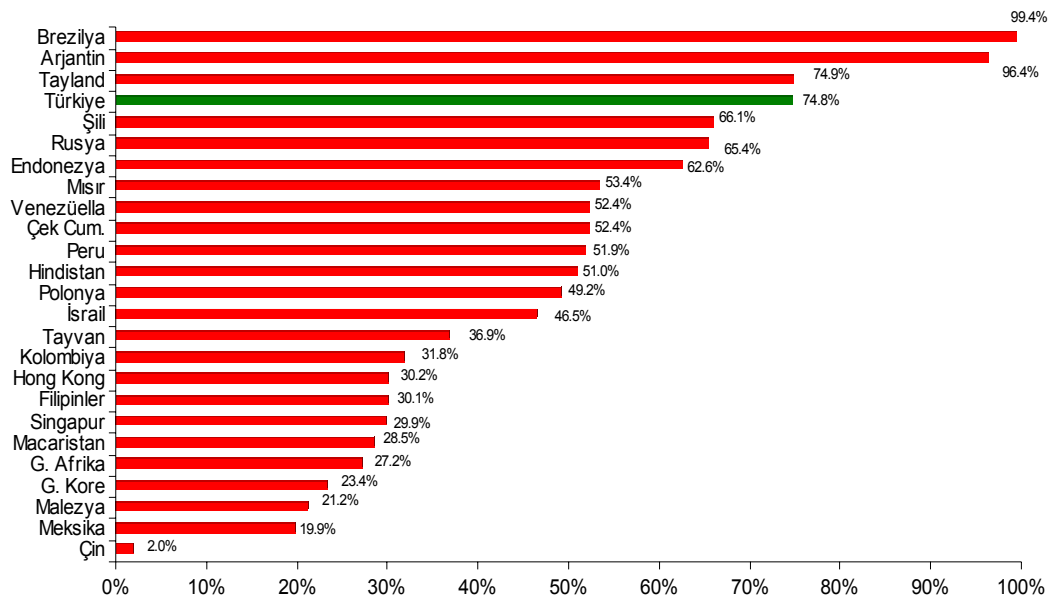
Gelişmekte Olan Borsaların 2002/9-2003/9 İşlem Hacmi Değişimi Karşılaştırması

2003 yılının ilk 9 ayında gelişmekte olan ülke borsaları arasında İMKB işlem hacmi artışında 6.sırada yer almıştır.

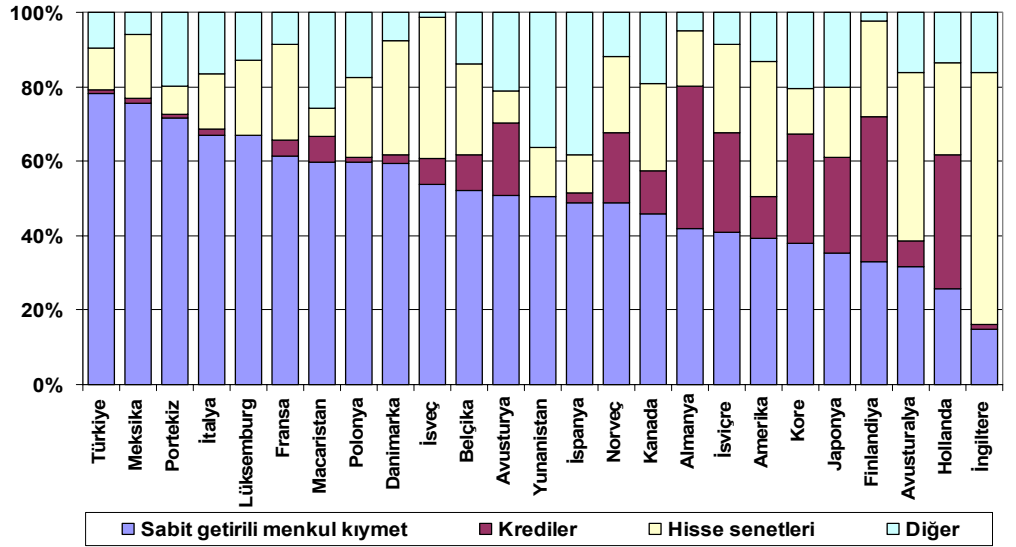
Gelişmekte Olan Borsaların Getirileri (ABD\$) (15.10.2003)

2003 yılının ilk 9 ayında İMKB, gelişmekte olan piyasalar arasında dolar bazında getiri açısından 4. sıradadır.

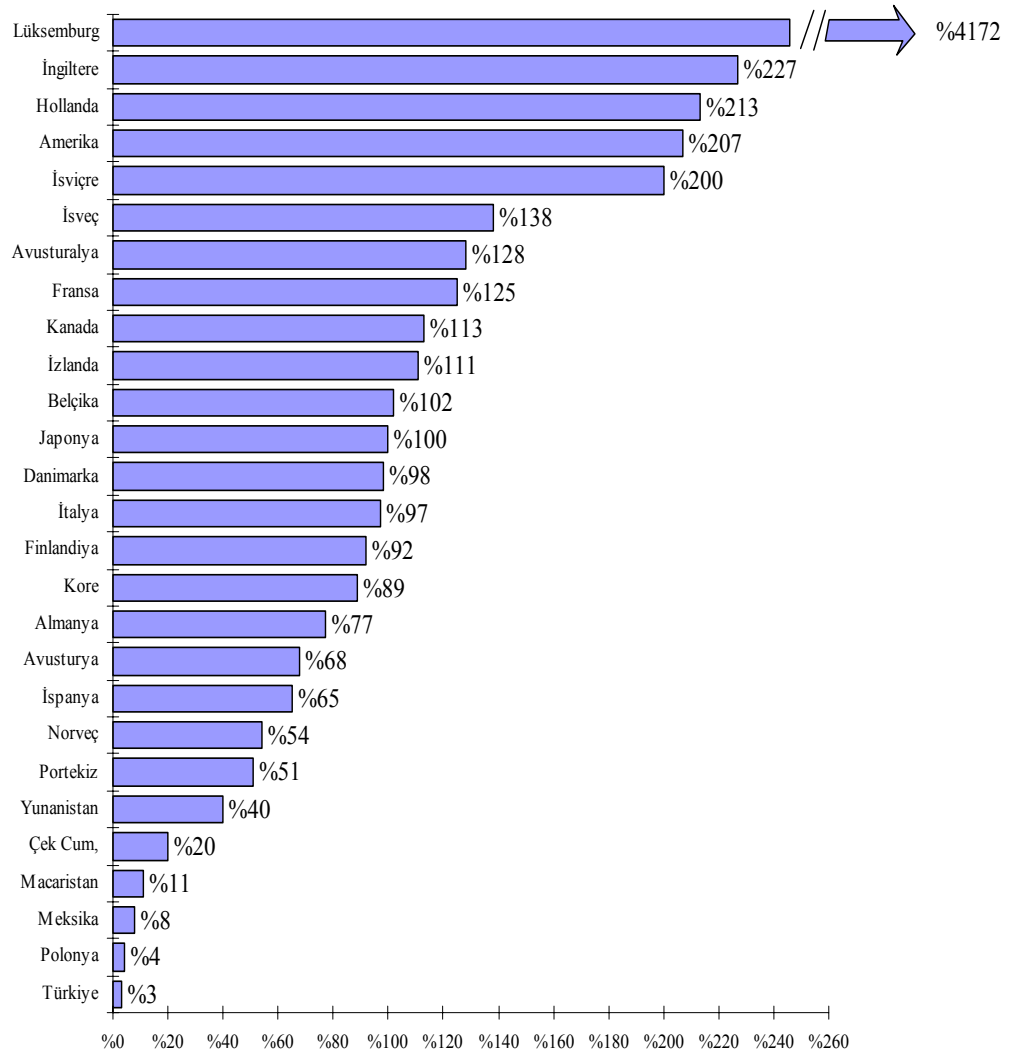
Kurumsal Yatırımcıların Portföy Dağılımı (OECD)

Kurumsal yatırımcıların portföy dağılımı içinde hisse senedi oranı, Türkiye’de kurumsal yatırımcılar ağırlıklı olarak sabit getirili menkul kıymetlere yatırım yaptığı için, %10 gibi düşük bir seviyededir.

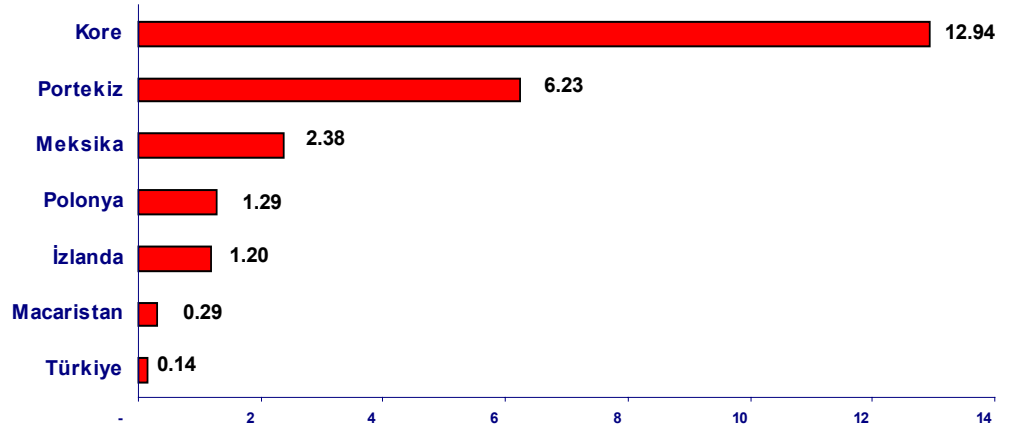
Kurumsal Yatırımcıların Toplam Finansal Varlıklarının GSYİH'ya Oranı (OECD)

Kurumsal yatırımların makro ekonomik büyüklüğünü ortaya koymak üzere GSYİH'ya oranı OECD tarafından hesaplanmıştır. Oranın en yüksek olduğu ülke %227 ile İngiltere'dir. Türkiye %3 ile OECD içinde son sırada yer almaktadır. Bu durum ülkemizde kurumsal yatırımcıların istenen düzeyin çok gerisinde olduğunu göstermektedir.

**Gelişmekte Olan Ülkelerde
Kurumsal Yatırımcıların Hisse Senedi Portföyü (milyar ABD \$)**

Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında alt sıralarda yer almaktadır. Bu durum sermaye piyasasının gelişimi için gerekli kurumsal talebin ülkemizde yeterince mevcut olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

ULUSLARARASI TANINMALAR

SEC /ABD

JSDA/Japonya

Maliye Bakanlığı/Avusturya

ÜYE OLUNAN ULUSLARARASI SEKTÖR KURULUŞLARI

WFE

FEAS

ISMA

ISSA

ECMI

WEF

SFOA

IOSCO

*Açık tanımlar ve açıklamalar aşağıdadır.

PROTOKOL & KARŞILIKLI İŞBİRLİĞİ ANLAŞMALARI

- Londra Borsası
- Kırgız Menkul Kıymetler Borsası
- Kazakistan Borsası
- Özbekistan Taşkent Cumhuriyeti M.K. Borsası
- Azerbaycan Bakü Bankalararası Döviz Borsası
- Kuzey Kıbrıs Menkul Kıymetler Borsası
- Kore Borsası

BÖLGESEL İŞBİRLİKLERİ & DİĞER PROJELER

- AVRASYA BORSALARI FEDERASYONU (FEAS)
- GÜNEYDOĞU AVRUPA İŞBİRLİĞİ PROJESİ (SECI)
- KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ(BSEC)
- İMKB-OECD (“KOBİ’lerin Geliştirilmesi ve Finansmanı Projesi”)

İMKB’nin diğer borsalardaki iştirak oranı

KIRGIZ MENKUL BORSASI

BAKÜ MENKUL KIYMETLER BORSASI

% 24,54

% 5,6

Uluslararası Üyelikler ve Tanınmalar

SEC

İMKB, Ekim 1993’de “US Securities and Exchange Commission (SEC)” tarafından “yatırım yapılabilir yabancı borsa” olarak tanınmıştır.

JSDA

9 Mayıs 1995 tarihinde ise “Japan Securities Dealers Association (JSDA)” tarafından İMKB “Japon yatırımcıları için yatırım yapılabilir yabancı borsa” olarak tanınmıştır.

Avusturya Maliye Bakanlığı

21 Temmuz 2000 tarihinde İMKB, Avusturya Maliye Bakanlığı tarafından, Avusturya Yatırım Fonları Kanunu uyarınca, Avusturya fonları için yatırım yapılabilir düzenli bir borsa olarak tanınmıştır.

***World
Federation of
Exchanges
(WFE)***

Merkezi Paris’te bulunan “The World Federation of Exchanges”in, (WFE) amacı, üye borsaların ulusal pazarlarının etkin, adil ve güvenilir gelişimini sağlayıcı fonksiyonel standartların oluşturulması ve geliştirilmesine ilave olarak ihraçlarda, işlemlerde ve takas işlemlerinde yeterli standartların oluşturulması amacıyla işbirliğini sağlamaktır. WFE üyeleri, WFE Genel Kurulu’nda kabul edilen “Menkul Kıymetlerin İşlem Görmesi ile ilgili Genel Olarak Kabul Edilen Kurallara” uymakla yükümlüdürler.

WFE “Gelişmekte Olan Piyasalar” ile “Uluslararası Düzenlemeler” alt komiteleri üyesi olan İMKB, komite toplantılarının yanısıra WFE Genel Kurulu ve Yıllık Toplantıları’nda da temsil edilmektedir.

***Federation of
Euro-Asian
Stock
Exchanges
(FEAS)***

İMKB’nin öncülüğünde, “Federation of Euro-Asian Stock Exchanges” (FEAS) adı altında, merkezi İstanbul’da olan ve kar amacı bulunmayan bölgesel bir federasyon kurulmuştur. Bu federasyonun amacı üye ülkelerin menkul kıymet borsaları arasında işbirliğine yönelik çalışmaları artırmak, diğer ülke borsalarının kuruluşları veya federasyonlarına karşı FEAS üyesi borsaları temsil etmek, bölgedeki uluslararası borsaların entegrasyonunu geliştirici çalışmaları artırmak ve bölgede ihraç edilen menkul kıymetler için kotasyon ve işlem görme fırsatları sunmaktadır. FEAS ana sözleşmesi katılımcı ülkelerin borsa başkanlarının katılımıyla 16 Mayıs 1995 tarihinde imzalandı. İstanbul üyeler tarafından FEAS’ın merkezi olarak seçildi. FEAS’a üye 23 ülkenin 25 borsası bulunmaktadır. FEAS bünyesinde teknoloji, mevzuat geliştirme ve pazarlama olmak üzere toplam 3 komite bulunmaktadır.

***International
Securities
Services
Association
(ISSA)***

ISSA, İsviçre Kanunlarına göre Zürih’te kurulu uluslararası bir kuruluştur. Amacı, menkul kıymet yönetimini gelişimini sağlamak, menkul kıymet yöneticileri arasında ortak bir lisan kullanımına katkıda bulunarak ilişkileri artırmak ve birebir temasları geliştirerek profesyonel bilgilerinin artmasını sağlamak. ISSA üyeleri bankalar, takas kuruluşları, saklama kuruluşları, borsalar, aracı kurumlar ve portföy yöneticileri gibi kurumlardan oluşmaktadır.

International Securities Market Association (ISMA), uluslararası piyasaların ticari birliği olan özerk bir kuruluştur. Amacı, piyasaların düzenli

<i>International Securities Market Association (ISMA)</i>	çalışmasını gözlemek ve piyasaları etkileyen konularda üyelerinin görüşlerini temsil etmektir. Birlik, Avrupa finansal topluluğu ile ilişkilerde çok önemli rol oynamaktadır ve Yatırım Hizmetleri Yönetmeliği (ISD) ve Sermaye Yeterliliği Yönetmeliği'nin (CAD) oluşturulmasına yapıcı katkıda bulunmuştur.
<i>European Capital Markets Institute (ECMI)</i>	European Capital Markets Institute (ECMI) akademisyenler ve uygulamacıların, piyasaların fonksiyonlarına ilişkin düşüncelerinin ve fikirlerinin alış verişinin yapıldığı merkez gibi hizmet vermektedir. Temel amacı, sınırlararası faaliyetler ve yatırımların yanısıra Avrupa sermaye piyasalarının çalışmaları ve gelişmeleri ile ilgili araştırmaları yürütmektir. ECMI üyeleri finans sektöründeki şirketler, kuruluşlar ve enstitülerin yanında önde gelen üniversiteler ve işletme okullarından oluşmaktadır.
<i>World Economic Forum (WEF)</i>	İMKB, merkezi Cenevre'de bulunan ve Davos Grubu olarak da bilinen WEF'e katılmıştır. WEF, ekonomi ve finans sektörüne büyük katkıda bulunan seçkin kamu ve özel kuruluşlardan oluşan bir kulüptür. WEF, Davos Toplantıları olarak da bilinen organizasyonları gerçekleştirir.
<i>Swiss Futures and Options Association (SFOA)</i>	İMKB'de Finansal Vadeli İşlemler Piyasası kurulması çalışmaları kapsamında 1995 yılından itibaren üyesi olduğumuz Swiss Futures and Options Association (SFOA) isimli kuruluş, türev piyasaların gelişmesine yardımcı olmak ve piyasalarda genel kabul görmüş etik kuralların uygulanmasını teşvik etmek amacıyla 1980 yılında Cenevre/İsviçre'de kurulmuş uluslararası bir organizasyondur. Bir çok büyük borsa ve takas kurumunun üye olduğu SFOA, piyasaya yeni çıkan ürünlerin tanıtılması, türev piyasalardaki gelişmeler ve yeni ürünler konusunda üyelerin bilgilendirilmesi, üyeler arası işbirliği ve iletişimin geliştirilmesi amacıyla konferans, seminer, çalışma toplantıları ve road show'lar düzenlemekte ve üyelerinin benzeri aktivitelerinde de destek vermektedir.
<i>International Organization of Securities Commissions (IOSCO)</i>	IOSCO, etkin ve güvenilir piyasaların oluşmasını sağlamak amacıyla sermaye piyasası düzenlemelerine yüksek standartlar getirmek, üyelerin ilgili konularda yaşadıkları tecrübeleri konusunda bilgi alış-verişinde bulunmalarını ve dolayısıyla ulusal piyasalarını geliştirmelerini sağlamak, uluslararası işlemlere standart getirmek, gözetim mekanizmasını

etkinleştirmek, standartların doğru olarak uygulanmasını sağlayarak ve kuralların ihlaline karşı etkin yaptırımlar getirerek piyasaların bütünlüğünü teşvik etmek amacıyla kurulmuş bir organizasyondur. Sermaye Piyasası Kurulu IOSCO’nun tam üyesi, İMKB ise (Affiliate Member) statüsünde bulunmaktadır.

Uluslararası Protokol ve Ortaklıklar

Protokoller

Dünyanın çeşitli bölgelerindeki borsalar ile işbirliğini geliştirmek, borsalar arasında bilgi akışı sağlama, piyasa sistemleri hakkında bilgi alma ve piyasa sistemlerini geliştirme ve eğitim amaçlı olmak üzere protokoller imzalanmıştır. Protokol imzalanan borsalar ve ülkeleri arasında; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı (KKTC), Kore Borsası (Güney Kore), Kazakistan Borsası (Kazakistan), Taşkent Borsası (Özbekistan), BICEX (Azarbeycan), Londra Borsası (İngiltere), Kırgız Borsası (Kırgızistan) yer almaktadır.

Borsa Ortaklıkları

2000 yılı içinde İMKB, Orta Asya ülkelerinin sermaye piyasaları ve borsalarının geliştirilmesi ve desteklenmesine yönelik uluslararası boyuttaki çalışmaları kapsamında, Kırgızistan Borsası’nın sermayesine % 27,4 Bakü Menkul Kıymetler Borsası’nın sermayesine ise %5,6 oranında ortak olmuştur. 2001 yılı içinde Kırgızistan Borsası’na, Kazakistan Borsası’nın iştirak etmesiyle İMKB’nin ortaklık payı %24,5’e düşmüştür.

OECD

FEAS bölgesinde küçük ve orta boy işletmelerin (KOBİ) sermaye piyasalarına aktif katılımlarını desteklemek üzere OECD ile birlikte “KOBİ’lerin Geliştirilmesi ve Finansmanı Projesi” yürütölmektedir.

FEAS FEDERATION OF EURO-ASIAN STOCK EXCHANGES

Kuruculuğunu ve başkanlığını İMKB'nin yaptığı FEAS 25 üyeye ulaşmış durumdadır.

FEAS İMKB önderliğinde 12 kurucu borsa tarafından Bakanlar Kurulu Kararı ile Avrasya Bölgesi borsaları arası işbirliğini geliştirme amacıyla 1995 yılında kurulmuştur. Merkezi İstanbul'da olan FEAS'ın genel sekreterliği İMKB'de bulunmaktadır. Üye borsalar tarafından seçimle atanan FEAS Başkanlığını kuruluşundan itibaren İMKB Başkanı yürütmektedir. En son 2002 Eylül'de yapılan FEAS genel kurulunda İMKB Başkanı Osman Birsen 3. kez 2 yıllığına FEAS Başkanı seçilmiştir.

Kuruluş Amacı Federasyonun amacı:

- üye ülkelerin menkul kıymet borsaları arasında işbirliğine yönelik çalışmaları artırmak,
- diğer ülke borsalarının kuruluşları veya federasyonlarına karşı FEAS üyesi borsaları temsil etmek,
- bölgedeki uluslararası borsaların entegrasyonunu geliştirici çalışmaları artırmak,
- bölgede ihraç edilen menkul kıymetler için kotasyon ve işlem görme fırsatları sunmaktadır.

Üyeler

• Arnavutluk	• Filistin	• Makedonya	• Romanya
• Azerbaycan (2)	• Gürcistan	• Mısır	• Türkiye
• Bangladeş	• Hırvatistan	• Moğolistan	• Türkmenistan
• Bulgaristan	• İran	• Moldova	• Ukrayna
• Ermenistan	• Kazakistan	• Özbekistan	• Umman
	• Kırgızistan	• Pakistan (2)	• Ürdün

SOUTHEAST EUROPEAN COOPERATIVE INITIATIVE (SECI)
(GÜNEYDOĞU AVRUPA İŞBİRLİĞİ GİRİŞİMİ)

T.C. Dışişleri Bakanlığı’nca yürütülen SECI Projeleri arasında Türkiye’nin koordinatörlüğünde yürütülen Sermaye Piyasaları Arasında İşbirliği Projesi de yer almaktadır. Türkiye’nin üstlendiği koordinatörlük İMKB tarafından yürütülmektedir.

SECI Projesinin Temel Amacı

- Üye devletler arasındaki işbirliğini sağlamak ve Avrupa Birliği içinde oluşan yeni yapılara entegrasyonu kolaylaştırmak
- Bölge çapında planlamayı koordine etmek, gerekli takibi yapmak, kopmuş olan bağlantıları yeniden canlandırmak
- Özel sektörün bölgesel ekonomi ve çevresel faaliyetlere daha fazla katılımını sağlamaya çaba göstermek ve teknolojik bilgi transferi ile özel sektörün daha fazla yatırım yapmasını teşvik edecek bölgesel koşulların oluşturulmasına yardımcı olmak
- Bölge sermaye piyasaları arasındaki entegrasyonu desteklemek
- Bölge çapında ihraç edilen menkul kıymetlere talebi artırmak
- Bölge sermaye piyasalarının gelişimine katkı sağlamak
- Sermaye piyasası ile ilgili konularda ortak kabul görmüş mevzuat oluşturmak ve uygulamak

2.2. Plan ve Programlara Uyum Düzeyi

Yurtiçi ve yurtdışı gelişmelere paralel olarak plan ve programlar çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda özetlenmiştir.

AB Mevzuatı ile Uyum: İMKB Avrupa Birliği sermaye piyasaları düzenlemelerine paralel hukuki yapıya sahiptir. Menkul kıymet yatırım hizmetlerindeki serbesti, halka açılma, kotasyon kriterleri, kamuyu aydınlatma, takas ve saklama, yatırımcıların korunması, muhasebe standartları konularında AB mevzuatı ile büyük ölçüde uyum içindedir.

1998

İşlem yapma maliyetleri Hisse Senetleri Piyasası'nda %50, Tahvil ve Bono Piyasası'nda %40 oranında düşürüldü.

İMKB ile Bakü Interbank Currency Exchange arasında işbirliği protokolü imzalandı

İMKB, Güneydoğu Avrupa Sermaye Piyasaları Arasında İşbirliği (SECI) Projesinin lideri olarak çalışmalara başladı.

İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda işlem gören şirketlere ilişkin [haberler](#) Internette Türkçe sitemizde yayınlanmaya başladı.

OECD ile Avrasya Bölgesinde sermaye piyasalarını geliştirme projesi hakkında protokol imzalandı.

Gerçek zamanlı İMKB verileri derinlik bilgileri (ilk 5 fiyat adımı bekleyen alı ve satış emirleri, alan ve satan üyeler, gerçekleşen işlemlerin detayı) de dahil olmak üzere yayınlanmaya başladı.

Tahvil ve Bono Piyasası cari oran bilgileri yerine cari fiyat bilgileri yayımlanmaya başladı.

İMKB Hisse Senetleri Piyasası'na iletilen emirlerde, emrin maksimum geçerlilik süresi bir iş günü olarak sınırlandırıldı

İMKB ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) arasında Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerle ilgili ortak anlaşmalar çerçevesinde işbirliği protokolü imzalandı.

Borsa dışında gerçekleştirilen bir gecelik repo işlemlerinin borsaya bildiriminde uygulanan tescil borsa işlem maliyeti %35 oranında düşürülerek yüzbinde 2.925 oldu.

1999

İMKB Ulusal-100 Endeksi Euro bazlı olarak hesaplanmaya ve ilan edilmeye başlandı.

Takasbank nezdinde “Müşteri İsmine Saklama Sistemi” uygulanmaya başlandı.

“Elektronik Rapor Dağıtımı (ERD)” projesi kapsamında Hisse Senetleri Piyasası ile Tahvil ve Bono Piyasasında gerçekleşen işlemlere ait dökümler internet aracılığıyla üye ofislerine elektronik ortamda iletmeye başlandı.

İMKB ile Londra Borsası arasında karşılıklı işbirliğini öngören protokol imzalandı.

Gözetli Pazarı’nın çalışma süresi 15 dakikadan bir saate çıkarılarak, 14:00-15:00 saatleri arasına alındı.

Endeks güncelleştirme süresinin 15 saniyeden 10 saniyeye indirilerek, veri yayın kuruluşları aracılığı ile daha güncel veri yayını yapılması uygulamasına geçilmiştir.

İMKB ile İstanbul Sanayi Odası (İSO) arasında işbirliği protokolü imzalandı.

İMKB ile Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan Borsaları arasında işbirliği protokolü imzalandı.

Tahvil ve Bono Piyasasına Uzaktan Erişim Projesi çerçevesinde yürütülen Tahvil ve Bono Piyasası yeni bir Alım-Satım Sistemi yazılımı devreye girdi

Kredili Menkul Kıymet İşlemlerine konu olan menkul kıymet listesi İMKB pazarlarında işlem görme şartlarını sağlayan tüm şirketlerin hisse senetlerini kapsayacak şekilde yeniden düzenlendi.

Tahvil ve Bono Piyasasında seans saatleri 09:30-17:00 olarak değiştirilerek, 12:00-13:00 arası öğle arası verilmeye başlandı.

Kesin alım-Satım Pazarı’nda; Normal Emirler 100 milyar nominal TL ve katları, Repo-Ters Repo Pazarı’nda Normal Emirler 500 milyar ve katları oldu.

2000

Ulusal-50 endeksi ile gayrimenkul yatırım ortaklıkları endeksi hesaplanmaya başlandı.

Gözetli Pazarı'nın işlem saati yarım gün işlem yapılacak günlere mahsus olmak üzere 10:00-11:00 saatleri olarak belirlendi.

Kesin Alım-Satım, Repo-Ters Repo Küçük Emirler Pazarı'nda derinlik bilgilerinin yayınlanmasına başlandı.

Menkul kıymetlerin alım-satımı ve takas işlemlerinde ISIN kodları kullanılmaya başlandı.

Uzaktan Erişim Projesi kapsamında 6 kurum Tahvil ve Bono Piyasası işlemlerini merkez ofislerindeki terminalleri aracılığı ile yapmaya başladılar.

Birincil Piyasa, Resmi Müzayede Pazarı ve Toptan Satışlar Pazarı seans saatleri 11:00-12:00 arasında yapılmaya başlandı.

İMKB ile Dünya Borsalar Federasyonun (WFE, önceki ismi FIBV) işbirliğiyle WFE III. Global Gelişen Borsalar Konferansı ve Fuarı düzenlendi.

Hisse Senetleri Piyasası'nda alternatif bir yöntem olarak, üyelerin seans öncesi elektronik kanallardan topladıkları emirleri birinci seansa disketle iletmelerini sağlayan ve 09:30 – 09:45 saatleri arasında geçerli olan **“Disketle Emir İletimi”** uygulamasına başlandı.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Kırgız Borsası'nın sermayesine % 27.4 iştirak oranı ile ortak oldu.

Tahvil ve Bono Piyasası'nda gerçekleştirilen aynı üyenin taraf olduğu işlemlerdeki bekleme süresi 3 dakikadan 30 saniyeye indirildi.

Devlet İç Borçlanma Senetlerinde Piyasa Yapıcılığı Sistemi başlatıldı.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, Bakü Borsası'na diğer ortaklar ile aynı oranda (% 5.26) 19. ortak olarak iştirak etti.

İMKB'de işlem görmekte olan ve gerekli kriterleri sağlayan şirketler FTSE All-World (Dünya) Endeksine dahil edildi.

Kesin Alım Satım Pazarı'nda bileşik getiride oluşan net değişim bilgisi veri dağıtım firmalarının ekranlarında yayımlanmaya başlandı. Ayrıca, derinlik bilgisi yayımlanan menkul kıymet sayısı 3'den 8'e yükseltildi.

Uzaktan Erişim projesi kapsamında Tahvil ve Bono Piyasası işlemlerini merkez ofislerindeki terminalleri aracılığı ile yapan üye sayısı 50'ye ulaştı.

Uzaktan Erişim Projesi kapsamında üye merkez ofislerine yerleştirilen uzaktan erişim terminalleri vasıtasıyla üyelerin merkez ofislerinden İMKB Hisse senedi alım-satım sistemine **31.07.2000** tarihinden itibaren emir iletimine başlanmıştır. İMKB Hisse Senetleri Piyasası Alım-Satım Sistemi'ne uzaktan erişen kurum sayısı yıl sonu itibariyle **98**'e ulaşmıştır.

Hisse Senetleri Piyasası'nda, uygulanan çapraz işlemlerdeki bekleme süresi, İ.M.K.B. Yönetim Kurulu'nun 18 Temmuz 2000 tarihli kararıyla, gelişen piyasa koşullarında üye temsilcilerinin emir takibinin kolaylaştırılması amacıyla **3 (üç)** dakikadan **1 (bir)** dakikaya indirilmiş ve uygulama 24 Temmuz 2000 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir

30, 91 ve 182 günlük vadelerle hesaplanan Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) endeksleri , 02 Ocak 2001 tarihi baz alınarak 6 (182 gün), 9 (273 gün), 12 (365 gün) ve 15 (456 gün) aylık yeni vadelerle hesaplanması için teknik altyapı oluşturulmuştur.

2001

1996 yılında İMKB ve Kore Borsası arasında imzalanan “Mutabakat Zaptı” 18 Ekim 2001 tarihinde süresiz olarak yenilendi.

Uzaktan erişimde ikinci network(TURPAK) kullanımı ile uzaktan erişim sürekliliğı sağlandı.

2 Ocak 2001 tarihi baz alınarak 6, 9, 12 ve 15 aylık yeni vadelerle DİBS endeksleri hesaplanmaya başlanmıştır.

Tahvil ve Bono Piyasası yanısıra Hisse Senetleri Piyasası'nda da her üyeyle uzaktan erişim bağlantısı kuruldu ve üyelerin merkez ofislerine yerleştirilen terminallerle işlemler yapılabilir hale getirildi.

Yıllık terminal ücretlerinde indirim kararı alındı. Terminallerin her ay iade edilmesine olanak tanındı. Veri yayın ücretleri düşürüldü ve yurtiçi kullanıcılar için TL'ye çevrildi. İşlem salonu bilgisayarları yenilendi.

Hisse Senetleri Piyasası'nda 1. ve 2. seans saatleri uzatılarak 09:30-12:00 ve 14:00-16:30 olarak değıştirildi.

İMKB bünyesinde Vadeli Döviz Piyasası açıldı.

2002

Uluslararası Tahvil ve Bono Piyasası kesin alım satım sistemi, repo ters repo piyasası ve depo sertifikaları piyasası işleyiş ve takas esasları yenilendi.

T.C Hazine Müsteşarlığı Devlet İç Borçlanma Senetlerinin (DİBS) ihracında ve ikinci el piyasa işlemlerinde 3 Eylül 2002 tarihinden itibaren Piyasa Yapıcılık Sisteminin hayata geçirilmesine karar verildi.

FEAS 7. Genel Kurul toplantısında, Osman Birsen üçüncü kez FEAS Başkanlığına seçildi.

Tüm üyelere işlemlerini uzaktan erişimle gerçekleştirmeleri sağlandı.

Tüm üyelere EX-API sistemi ile kendi bilgisayar sistemlerinde topladıkları emirleri doğrudan İMKB Hisse Senetleri Piyasası alım satım sistemine iletme imkanı verildi. Üyeler toplam emirlerin yarısını EX-API ile sisteme göndermektedir.

Borsa ile üyeler arasında kurulan uzaktan erişim bağlantısı ilave bir sistemle yedeklendi.

Tahvil ve Bono Piyasasında tüm üyelere uzaktan erişim imkan verildi. Bu sayede otomatik alım – satım sistemi ile merkez ofislerden işlem yapan üye sayısı 148’e toplam terminal sayısı 288’e ulaştı.

Gelişen piyasa koşullarına paralel olarak maksimum lot miktarı ve bir seferde gerçekleştirilecek işlem limiti artırıldı.

Sisteme emir girişlerinde müşteri hesap numarasının girişinin zorunlu tutulması ve standart hesap numarası olarak aracı kurumların müşterileri için açmış oldukları takas alt hesap numaraları ile aynı olacak şekilde aracı kurumların kendi muhasebe sistemlerinde kullandıkları hesap numaralarını kullanılması kararlaştırılmıştır.

Tahvil ve bono piyasası otomatik alım-satım sistemi (OTASS) aracı kuruluşların tescil bildirimlerini kendi ofislerinde hergün yapabilmelerine imkan sağlayarak elektronik raporlama yapabilecekleri şekilde yeniden düzenlendi.

Vadeli piyasaların gelişimine katkı sağlamak amacıyla 6 trilyon TL ödenmiş sermaye ile İzmir’de kurulan Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Anonim Şirketi’ne toplam %18 oranında iştirak edildi.

SPK, İMKB, TUBİTAK, BİLTEN tarafından yürütölmekte olan “Kamuyu Aydınlatma Otomasyonu Projesi”nin ikinci aşaması Eylül 2002 de başlatıldı.

İMKB Üyesi aracı kurumlar için hazırlanan Üye Otomasyon Paketi’nin (ÜOP) muhasebe alt yapısı, vadeli işlemler muhasebe hareketlerinin takibine imkan verecek şekilde ve SPK tarafından belirlenen yeni aracı kurum hesap planı standardında yenilendi.

2003

Mevcut Ulusal, Bölgesel ve Yeni Şirketler Pazarı yapılanması Ulusal, İkinci Ulusal ve Yeni Ekonomi Pazarı şeklinde değıştirilerek, KOBİ’lere ve yeni ekonomi şirketlerine oldukça esnek kriterlerle işlem görmelerini sağlamak amacıyla 2003 yılında uygulamaya geçildi.

Vadeli İşlemler Piyasası’nda üyelerin merkez ofislerinden telefonla bildirdikleri emirlerin borsa eksperleri tarafından piyasa sistemlerine iletilmesi imkanı sağlandı. Ayrıca “Vadeli İşlemler Piyasası Derinlikli Veri Yayını” devreye alındı.

Üyelerce hatalı işlemlere ait düzeltme bildirimlerinin şirket merkezlerinden uzaktan erişim altyapısı üzerinden Borsa’ya aktarılması ve ilave borsa paylarının hesaplanmasına ilişkin yeni düzenleme yapıldı.

Hisse Senetleri Piyasası’nda yeni fiyat adımları uygulamasına geçildi.

2.3. Güçlü ve Zayıf Yönler Analizi

Başta işletmeler, organizasyonlar olmak üzere çok çeşitli alanlarda kullanılabilen; güçlü ve zayıf yönlerin yanısıra dış tehditlerle fırsatların ortaya konması amacıyla kullanılan SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) analizi aşağıdadır.

A. Güçlü Yönler

- 1) Gelişmekte olan piyasalar arasında ön sıralarda gelmektedir.
- 2) Uluslararası yatırım yapılabilir piyasa olarak tanınmıştır.
- 3) Teknolojik olarak gelişmiş sistemlere sahiptir.
- 4) Piyasalara uzaktan erişim imkanı getirilmiştir.
- 5) HSP’da işlem görececek şirket sayısı potansiyeli yüksektir.
- 6) Türki Cumhuriyetlerle işbirliklerinde yeni açılımları yapabilecek pozisyonundadır.
Bu kapsamda Kırgızistan ve Bakü Borsası’na iştirak etmiştir.
- 7) Fiziki koşullar ve alt yapı açısından ileri düzeydedir.
- 8) 17 yıllık geçmişinde oldukça farklı ortam ve koşullara uyum sağlamıştır.
- 9) FEAS gibi uluslararası bir organizasyonu kurmuş ve istikrarlı bir şekilde işletmeyi başarmıştır.
- 10) İMKB, büyük ortağı olduğu Takasbank AŞ, takas sistemini başarılı bir şekilde çalıştırmaktadır.
- 11) Mevzuat alt yapısı gelişmiştir.
- 12) Yetişmiş uzman personel kadrosuna sahiptir.
- 13) Dünya uygulamalarına paralel olarak, yatırımcı korunması sistemi getirilmiştir.
- 14) Tahvil ve Bono Piyasası, Hisse Senetleri Piyasası ve Vadeli İşlemler Piyasası İMKB bünyesinde bulunmaktadır. Böylece, işlemlerdeki ve takastaki teknik zorluklar ortadan kalkmaktadır.

B. Zayıf Yönler

- 1) Kamu menkul kıymetlerinin özel sektör menkul kıymetlerini dışlama (crowding out) etkisi ürün çeşitlemesini zayıflatmaktadır.

- 2) Kurumsal yatırımcı tabanı istenen yaygınlıkta değildir.
- 3) Büyük ölçüde anglo sakson ülkelerinde yerleşmiş bulunan hisse senedi kültürü (equity culture) yaygınlık kazanamamıştır.
- 4) Şirketlerin halka açıklık oranları yüksek değildir.
- 5) Sermaye piyasaları konusunda ihtisaslaşmış mahkemeler bulunmamaktadır.
- 6) İhraççıların sermaye piyasalarından yararlanma düzeyi istenen ölçekte değildir.

C. Fırsatlar

- 1) Halen borsada menkul kıymetleri işlem görmeyen çok sayıda yüksek nitelikli şirket bulunmaktadır.
- 2) Bölgesinde geniş bir coğrafyada çeşitli borsalarla temas kurabilme imkanına sahiptir. Uzaktan erişimin tamamlanmış olması bu imkanları realize etmeyi kolaylaştırmaktadır.
- 3) Yetişmiş ve genç bir kadroya sahiptir.
- 4) Türkiye genç ve sermaye piyasasına ilgi duyabilecek bir nüfusa sahiptir.
- 5) Türkiye AB üyeliği gerçekleşmesi piyasaya yönelecek yabancı yatırımcı sayısı ve ölçeğini yükseltecektir.
- 6) Sermaye piyasalarının gelişiminde çok önemli rol oynayan bireysel emeklilik fonları faaliyete geçmiştir.
- 7) Tamamen uzaktan erişim sistemine geçilmesi maliyetleri önemli ölçüde azaltacaktır.

D. Tehditler

- 1) Ekonominin genel seyrindeki olası bozulmalardan Borsa olumsuz etkilenmektedir.
- 2) Bölge sıcak çatışmaların, uluslararası krizlerin, kırılgan ekonomilerin yoğunlukta olduğu bir bölgedir. Yakın bölgede herhangi bir uluslararası olumsuzluk İMKB'ye yönelecek fonları negatif yönde etkileyecektir.

III. Amaçlar ve Stratejiler

Dinamik ve hızla büyüyen bir borsa olarak en önemli misyonumuz, sermayenin tabana yayılmasını ve dolayısıyla da, halkımızın sermaye piyasasına yatırım yapmak suretiyle ülke ekonomisine katkıda bulunmasını sağlamaktır. Bu kapsamda stratejik amaç, hedef ve ilkelerimiz aşağıdadır.

3.1. Stratejik Amaçlar

- 1) Menkul kıymetlerin güven ve istikrar içinde işlem görmesini temin etmek;
- 2) Borsanın açık, düzenli ve dürüst çalışmasını sağlamak;
- 3) Borsa'nın arz ve talep yönlerinin güçlendirilmesini desteklemek;
- 4) Sermaye piyasasının ekonomik gelişmede etkin bir rol oynamasını sağlamak;

3.2. Hedefler ve İlkeler

Stratejik amaçlar doğrultusunda belirlenen başlıca hedefler aşağıda özetlenmiştir. Sözkonusu hedeflere yönelik faaliyet detayları ise bir sonraki bölümde ele alınmıştır.

- Şirketlerin halka açılmaları ve açıklık oranlarının artmasının teşviki ile kobi'lerin sermaye piyasalarından yararlanma düzeyinin yükseltilmesi
- Kurumsal yatırımcı eksikliğinin giderilmesi
- Borsa'ya yatırımın cazip kılınması
- Mevcut piyasaların ve yeni enstrümanların geliştirilmesi
- Uluslararası işbirliklerinin geliştirilmesi (FEAS (Avrasya Borsalar Federasyonu) İstanbul, Atina, Tel-Aviv borsaları işbirliği çalışmaları (trilateral project))
- Sermaye piyasası'nda kurumsal yönetim ilkelerinin yerleştirilmesi
- Elektronik imza ve kamuyu aydınlatma, elektronik ortak gözetim, afet telafî, iş sürekliliği ve olağanüstü durum planlaması, bilgi işlem güvenliği ve uzaktan erişim geliştirme projelerinin gerçekleştirilmesi.

3.3. Stratejik Amaç ve Hedefleri Gerçekleştirecek Faaliyetlerin Belirlenmesi

1) *Şirketlerin Halka Açılmaları ve Açıklık Oranlarının Artmasının Teşviki ile KOBİ'lerle İlgili Faaliyetler*

Şirketlerin halka açılmalarını ve sermaye piyasasından kaynak sağlayarak yatırımlarını finanse etmeleri İMKB tarafından sürekli olarak desteklenmiş ve bu amaçla çeşitli projeler sürdürülmektedir. KOBİ'lerin sermaye piyasasından daha etkin yararlandırılmaları amacıyla KOSGEB ve İstanbul Sanayi Odası ile protokoller yapılmıştır. Ayrıca OECD ve Sermaye Piyasası Kurulu ile ortaklaşa olarak “Sermaye Piyasalarının Geliştirilmesi” ve “KOBİ'lerin Geliştirilmesi” müşterek projelerde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Batı'daki başarılı örneklerden yola çıkarak bir kılavuz (best practices) hazırlanmasına, bu kılavuzun öncelikle Türkiye'nin şartları gözönüne alınarak uyarlanmasına ve Türkiye için oluşturulan modelin tüm Avrasya bölgesi için örnek oluşturmasına karar verilmiştir. Türkiye için hazırlanan bu modelin tüm bölgeye örnek oluşturacak şekilde hazırlanması süreci önümüzdeki dönemde tamamlanacaktır.

Halka açılmanın şirketler açısından cazip kılınması önem taşıyan diğer bir husustur. İMKB'nin kuruluş yıllarında Kurumlar Vergisi Kanunu ile halka açık anonim şirketlerin kazançlarının halka açılma derecesine göre düşük vergilenmesi avantajı, ilgili dönemde halka açılmaları cazip hale getirmiş ve halka açık şirket sayısının artmasına önemli katkı sağlamıştır.

2) *Kurumsal Yatırımcı Eksikliğinin Giderilmesi*

Sermaye piyasalarının gelişmesinde önemli bir rolü olan kurumsal yatırımcı eksikliğinin giderilmesi ile piyasadaki aşırı fiyat değişkenliği azalacak ve manipülatif işlem zemini zayıflayacaktır. Bu kapsamda kurumsal yatırımcıların gelişmesini sağlayacak desteklerin artarak devamı önem taşımaktadır. Hukuksal altyapısı tamamlanmış bulunan bireysel emeklilik fonlarına işlerlik kazandırılmış bulunmaktadır. Bu kapsamda bireysel emeklilik fonlarına ödenen katkıların vergi matrahından düşülebilecek bölümünün asgari ücretin bir yıllık tutarı ile sınırlandırılması uygulamasının kaldırılması yararlı görülmektedir.

3) *Yatırımcının Borsa'ya Yatırımının Cazip Kılınması*

Tasarrufların borsa yoluyla ekonomiye kazandırılması amacıyla yatırımcılara yönelik bilgi ve veri yayınının daha da etkinleştirilmesi hedeflenirken yatırımcılara yönelik

mevcut teşviklerin devamı faydalı olacaktır. Bu kapsamda, hisse senetleri alım satım kazançları ve yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kazançların vergilendirilmesine yönelik mevcut sistemin devam ettirilmesi yararlı görülmektedir.

4) Mevcut Piyasaların Geliştirilmesi

Ülkemiz sanayinin itici gücünü oluşturan KOBİ'lerin sermaye piyasalarından daha fazla yararlanmalarını teşvik etmek amacıyla yeni bir pazar yapılanmasına giden Borsamız, bu amaçla kotasyon şartlarını daha da hafifleterek, İkinci Ulusal Pazar ve Yeni Ekonomi Pazarı'nı 2003 yılında devreye almıştır.

5) Uluslararası İşbirliklerinin Geliştirilmesi

Tarihsel ve kültürel bağlarımız bulunan Türki Cumhuriyetler'deki sermaye piyasalarının gelişmesine yardımcı olmak amacıyla İMKB Azerbaycan-Bakü ve Kırgızistan Borsalarına iştirak etmiştir. Bunun yanında Avrasya bölgesindeki sermaye piyasalarının gelişmesi ve ülke borsaları arasındaki işbirliğinin artmasını sağlamak amacıyla İMKB'nin önderliğinde Avrasya Borsalar Federasyonu (FEAS) kurulmuştur. Ayrıca Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi projesinde Türkiye'nin üstlendiği koordinatörlük İMKB tarafından yürütülmektedir.

İstanbul, Atina ve Tel Aviv Menkul Kıymet Borsaları işbirliği çalışmaları kapsamında; üyeler arasında sınır-ötesi işlem yapılabilmesi için gerekli teknik altyapının kurulması, üç piyasayı da kapsayan bölgesel bir endeks oluşturulması, bölgesel fonların kurulması, çeşitli dillerde kamuyu aydınlatma ve sınırötesi işlemlere ilişkin takas ve saklama işlemlerinin yerel merkezi saklama kuruluşlarının işbirliğiyle kolaylaştırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Üyeler üzerinden sınır ötesi işlemlerle ilgili olarak, her bir borsanın, üyelerini diğer borsaların üyeleri ile işbirliği yapmaları yönünde teşvik etmesi hususunda görüş birliğine varılmıştır. Buna ek olarak borsalar, sınır ötesi işlemlere başlanmasına zemin hazırlamak ve hız kazandırmak üzere:2003 yılı sonuna kadar, her üç borsada işlem gören hisse senetleri arasından seçilecek hisse senetlerinden oluşan bir “Üçlü Fiyat Endeksi” hesaplanmasına ve bu endeksin oluşturulması ile hesaplanmasının uluslararası bir endeks firması tarafından üstlenilmesine; her bir piyasanın işleyişi ve özellikleri konusunda tüm piyasa katılımcılarının kullanabileceği bir kılavuzun hazırlanmasına; İstanbul, Atina ve Tel Aviv'de sermaye piyasalarını tanıtan

seminerler düzenlenmesine; yeni oluşturulacak endeksi aktif olarak tanıtmak amacıyla endekste yer alan şirketleri tanıtan toplantılar yapılmasına; kamuyu aydınlatma ve yatırımcının korunması konularında her üç ülkenin düzenleyici kuruluşları ile işbirliği içinde çalışılması hususuna özel bir önem verilmesine karar vermişlerdir.

Diğer taraftan, merkezi takas kuruluşları da 20-21 Şubat 2003 tarihleri arasında sınır ötesi işlemlerin takasını tartışmak üzere toplanmışlardır. Borsalar tarafından işbirliği modeli olarak seçilen “üyeler üzerinden işlemlerin gerçekleşmesi” modelinin takas kurumları açısından da uygulanabilecek bir model olduğuna karar verilmiştir. Modelin uygulanmasında ilk aşamada sınır ötesi işlemlerin takasının her ülkenin yerel takas kurumunda gerçekleşmesine karar verilmiştir. Takas kurumları arasında işbirliğinin sağlanması çerçevesinde “Avrupa Merkezi Saklama Kuruluşları Birliği” tarafından geliştirilen ikili bir bağlantı modeli olan “Eurolinks” modeli seçilmiştir.

2004 yılı ortasında faaliyete geçirilmesi planlanan sistemin uzun vadede bölgedeki sermaye piyasalarında sınır ötesi işlemlerin artışına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Her üç ülkenin borsası, bölgedeki diğer borsaları sınır ötesi işlemleri yaygınlaştırmaya, bölgenin tanınırlığını artırarak yabancı yatırımcıları bölgeye çekmeye, borsa üyelerinin faaliyetlerini artırmaya ve bölgedeki yatırım imkanlarını geliştirmeye yönelik ortak çabaları yönlendirecek bu işbirliğine katılmaya davet etmektedirler.

6) Sermaye Piyasası’nda Kurumsal Yönetim İlkelerinin Yerleştirilmesi

Şirketlerin uzun dönemli performanslarını doğrudan etkileyen kurumsal yönetim ilkelerinin ülkemiz sermaye piyasasında faaliyet gösteren şirketlerde de uygulanmasını teşvik etmek ve bu ilkelerin hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla Borsamız bu konudaki çalışmalarına ağırlık vermiştir. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesi amacıyla kurulan çalışma grubunda yer alınmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu Temmuz 2003 ayında Kurumsal Yönetim İlkeleri SPK tarafından yayınlanmıştır.

7) Elektronik İmza ve Kamuyu Aydınlatma

SPK, İMKB ve TÜBİTAK-BİLTEN arasında 9 Eylül 2002 tarihi itibarıyla imzalanarak yürürlüğe girmiş bulunan “Kamuyu Aydınlatma Projesi 2. Aşaması” çalışmaları SPK ve İMKB elemanlarından oluşan bir Proje Yürütme Grubu vasıtası ile yürütülmektedir.

Söz konusu proje (KAP), 4 gelişme raporunu izleyen geçici kabul ve kesin kabul aşamalarından oluşmaktadır. Projenin 1,2 ve 3.Gelişme Raporları Proje Yürütme Grubu tarafından kabul edilmiş olup 4. ve son Gelişme Raporu'nun teslim edilmesi beklenmektedir. Geçici ve kesin kabul için planlanan tarihler sırasıyla 2004 yılı Mart ve Eylül ayları olarak revize edilmiştir.

8) Elektronik Ortak Gözetim

Gözetim faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması, teknolojik altyapının ve yazılımların geliştirilerek; bilgilerin mümkün olan en kısa sürede işlenip, piyasalarda gerçekleşen işlemlerin eşzamanlı olarak izlenmesi, olağan dışı durumların daha etkin ve çabuk tespit edilmesi, detaylı ve koordine biçimde incelenmesi ve raporlanması amacıyla, SPK ile eşgüdümlü ve ortak olarak yürütülen Gözetim projesine ilişkin yazılım çalışmaları devam etmektedir.

9) Afet Telifi

Afet telifi çalışmaları kapsamında, Takasbank Şişli binasında İMKB Yedek Sistem Odası'nın kullanımı devam etmektedir. Sistemlerin data yedekleri günlük, haftalık ve aylık bazda Takasbank Şişli binasında, 3 aylık dönemlerle ise Ankara SPK binasındaki yanmaz kasalarda tutulmaktadır.

İMKB İstinye binası ile Takasbank Şişli binası arasında 34 Mbps'lik hat üzerinden Takasbank binasında bulunan sistemlere erişilebilmektedir.

Hisse Senetleri Piyasası ile Tahvil ve Bono Piyasası kullanıcılarının İMKB'de yer alan sistemler üzerinde herhangi bir sorun oluşması durumunda Takasbank'daki sistemler üzerinden seans başı itibarı ile alım satım faaliyetlerini sürdürebilmesi konusunda çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çalışmalar çerçevesinde, 34 Mbps'lik hattın 155 Mbps'a artırılması ve Radio SDH sistemi ile yedeklenmesi planlanmaktadır.

Afet telifi çalışmaları, İş Sürekliliği ve Olağanüstü Durum Planlaması projesinin bir alt kümesini oluşturmakta olup, İş Sürekliliği ve Olağanüstü Durum Planlaması çalışmaları çerçevesinde belirlenecek yeni gereksinimler afet telifi çalışmalarını da etkileyebilecektir.

10) İş Sürekliliği ve Olağanüstü Durum Planlaması

İMKB'nin ortaya çıkabilecek olağanüstü bir durum sonucunda, vermekte olduğu hizmetlerin en az kesintiye uğrayarak devamlılığının sağlanması yönündeki çalışmalar sürdürülmektedir.

11) Bilgi İşlem Güvenliği

Tehdit tespit sistemleri, anti-virüs katmanlarının geliştirilmesi ve güncelliğinin devamlılığı, kurumsal güvenlik yönetimi, bilgi güvenliği denetimi konularında izleme, güncelleme, prosedür ve kapsam genişletme çalışmaları devam etmektedir. Elektronik Rapor Dağıtımı (Internet) altyapısında yüksek güvenlik ve performans ihtiyaçlarına yönelik özel donanım (appliance) çözümüne geçiş ve KAP iletişimi ile ilgili alımlar tamamlanmak üzeredir. UEA üzerinde tüm Ex-API kullanıcılarının şifreli erişime geçişi tamamlanmış bulunmaktadır.

12) Uzaktan Erişim Geliştirme

Piyasa derinlik ve likiditesinin artırılması amacıyla aracı kuruluşların üye ofislerin sisteme emir girmelerine olanak sağlayan uzaktan erişim projesi hayata geçirilmiştir. Derinlik bilgileri tüm veri yayın kuruluşlarına gerçek zamanlı olarak verilmektedir.

Üyelerin Türk Telekom TTNet şebekesi üzerinden gerçekleştirilen uzaktan erişim bağlantıları Turpak şebekesi üzerinden yedeklenmiştir. Üyelerimizin %80'inin her iki şebekeye de bağlantısı mevcuttur.

Varolan durumda, şebekelerden birinde sorun yaşanması durumunda diğer şebekeye geçiş manuel olarak yapılmaktadır. İMKB Uzaktan Erişim Ağı İyileştirme çalışmaları çerçevesinde; üye tarafı şebekeler arası otomatik geçiş özelliğinin sağlanması ve İMKB merkez yapılanmasının yedeklenmesi için gerekli çalışmalar tamamlanmış olup, İMKB merkez yapılanmasının yedeklenmesi için gerekli cihazların temini aşamasına gelinmiştir. İMKB merkez yapılanmasının yedeklenmesi sürecinde, üye taraflarında şebekeler arası otomatik geçiş işleminin sağlanması için kullanılması tavsiye edilecek cihazlar, üyelerimize bildirilecektir.

Hisse Senetleri Piyasası'nda aracı kuruluşların merkez ofislerine verilen ve seans salondakileri terminaller ile aynı özelliklere sahip temsilci ekranları üzerinden de üyelerimiz emir iletebilmektedirler.

Diğer taraftan, aracı kuruluşların elektronik ortamda merkezlerinde topladıkları emirlerin direkt olarak İMKB sistemine aktarılmasını sağlayan bir arayüz (interface)

ekranı yaratılarak uzaktan erişim kullanımı yaygınlaştırılmıştır. (ExAPI uygulaması)

Bu kapsamda;

- 104 üye ExAPI uygulamasını kullanmakta olup emirlerin yaklaşık ortalama % 60'ı elektronik olarak (ExAPI üzerinden) iletilmektedir. ExAPI kullanan üyelerden 25 adedi ikinci ExAPI terminalini yedekleme amaçlı olarak kullanmaktadır.

300-350 emir/saniye performansına sahip alım-satım sistemi (Stratus) gerekli teknolojik yatırımın yapılması ve buna uygun yazılım iyileştirmeleri ile yaklaşık 2 katına çıkarılmıştır. Performansı artırma çalışmalarına devam edilmektedir.

Tahvil ve Bono Piyasası'nda, uzaktan erişimli, tam otomasyonlu Unix üzerinde çalışan alım satım sistemi kullanılmaktadır. Tüm üyelerimiz kendi merkez ofislerinden İMKB tarafından tahsis edilen temsilci ekranları üzerinden işlemlerini gerçekleştirmektedirler.

13) Yeni Enstrümanların Geliştirilmesi

Başta finansal vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri olmak üzere, Exchange Traded Fund (ETF/BİF), özel sektör tahvilleri gibi enstrümanların piyasaya kazandırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

IV. Sonuç ve Değerlendirmeler

- Sermayenin tabana yayılması, küçük yatırımcıların tasarruflarını sermaye piyasasında kolaylıkla değerlendirebilmelerini temin etmek amacıyla İMKB, menkul kıymetlerin güven ve istikrar içinde işlem görmesi ve piyasaların açık, düzenli ve dürüst çalışmasını sağlamayı kendisine misyon edinmiştir.
- En son teknolojik imkanlar kullanılarak Hisse Senetleri Piyasası ve Tahvil ve Bono Piyasası'nda "Uzaktan Erişim" gerçekleştirilerek devreye alınmıştır. Uzaktan erişimin yanı sıra İMKB verilerinin gerçek zamanlı olarak veri dağıtım şirketlerine, televizyonlara ve diğer basın kuruluşlarına yayınlaması gerçekleştirilmiştir. Uzaktan erişim ve İMKB verilerinin gerçek zamanlı yayınlanması yatırımcıların İMKB'ye dünyanın her yerinden kolaylıkla ulaşma imkanı sağlamıştır.
- Ekonomiye kaynak yaratabilmek için değişen konjonktüre uygun olarak Pazar yapılanması değiştirilerek KOBİ'lere ve yeni ekonomi şirketlerine oldukça esnek kriterlerle işlem görme imkanı sağlanmıştır. Bu amaçla, İkinci Ulusal Pazar ve Yeni Ekonomi Pazarı 2003 yılında devreye alınmıştır.
- Gözetim faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması, teknolojik altyapının ve yazılımların geliştirilerek; bilgilerin mümkün olan en kısa sürede işlenip, piyasalarda gerçekleşen işlemlerin eşzamanlı olarak izlenmesi, olağan dışı durumların daha etkin ve çabuk tespit edilmesi, detaylı ve koordine biçimde incelenmesi ve raporlanması amacına yönelik olarak, SPK ile eş güdümlü ve ortak olarak yürütülen Gözetim Projesi'ne ilişkin yazılım çalışmaları devam etmektedir.
- Kamunun zamanında, etkin ve güvenilir bir şekilde bilgilendirilmesini teminen, Borsamız pazarlarında işlem gören şirketlerin gönderdikleri özel durum açıklamalarının ve mali tabloların internet üstünden dijital imzalı olarak bilgisayar sunucusuna gelmesi ve buradan tüm veri dağıtım şirketleri, televizyonlar ve basın kuruluşlarına gerçek zamanlı olarak dağıtılmasını sağlayan projenin fizibilitesi Sermaye Piyasası Kurulu ile birlikte yapılarak, uygulamaya konulması için gerekli bilgisayar yazılımları hazırlanmaktadır.
- İMKB'nin ortaya çıkabilecek olağanüstü bir durum sonucunda, vermekte olduğu hizmetlerin en az kesintiye uğrayarak devamlılığının sağlanması yönündeki çalışmalar sürdürülmektedir.

- Borsa'nın arz ve talep yönlerinin güçlendirilmesi ile sermaye piyasasının ekonomik gelişmede etkin bir rol oynamasını sağlamak amacıyla; şirketlerin halka açılmalarını ve sermaye piyasasından kaynak sağlayarak yatırımlarını finanse etmeleri İMKB tarafından sürekli olarak desteklenmiş ve bu amaçla KOSGEB, ISO, OECD ve SPK ile çeşitli projeler sürdürülmektedir.
- Şirketlerin uzun dönemli performanslarını doğrudan etkileyen kurumsal yönetim ilkelerinin ülkemiz sermaye piyasasında faaliyet gösteren şirketlerde de uygulanmasını teşvik etmek ve bu ilkelerin hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla Borsamız bu konudaki çalışmalarına ağırlık vermiştir. Ayrıca SPK tarafından konu ile ilgili kurulan çalışma grubunda yer almıştır. Yapılan çalışmalar sonucu Temmuz 2003 ayında Kurumsal Yönetim İlkeleri SPK tarafından yayınlanmıştır.
- Uluslararası işbirliklerinin geliştirilmesi kapsamında, Avrasya Bölgesindeki sermaye piyasalarının gelişmesi ve ülke borsaları arasındaki işbirliğinin artmasını sağlamak amacıyla,, İMKB'nin önderliğinde Avrasya Borsalar Federasyonu (FEAS) kurulmuştur. Ayrıca Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi projesinde (SECI) Türkiye'nin üstlendiği koordinatörlük İMKB tarafından yürütülmektedir.
- İstanbul, Atina ve Tel Aviv Menkul Kıymet Borsaları işbirliği çalışmaları kapsamında; üyeler arasında sınır-ötesi işlem yapılabilmesi için gerekli teknik altyapının kurulması, üç piyasayı da kapsayan bölgesel bir endeks oluşturulması, bölgesel fonların kurulması, çeşitli dillerde kamuyu aydınlatma ve sınırötesi işlemlere ilişkin takas ve saklama işlemlerinin yerel merkezi saklama kuruluşlarının işbirliğiyle kolaylaştırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.
- İMKB sermaye piyasasının gelişmesi için gerekli diğer kuruluşların oluşturulmasına öncülük etmiş bu kapsamda Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, İzmir Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası'na gerek sermaye gerekse yönetim bazında iştirak edilmiştir.
- İMKB'de işlem gören şirketler piyasa değeri açısından incelendiğinde; işlem gören 286 şirketin %79'luk bölümünü oluşturan 226 şirketin her birinin 100 milyon ABD Doları'nın altında bir değeri ifade ettiği görülmektedir. İMKB büyük ölçekli şirketlerin yanında pek çok küçük ve orta ölçekli şirketin sermaye piyasalarından yararlanmasını sağlamıştır.

- İMKB piyasalarındaki gelişme istatistiki veriler ışığında incelendiğinde;
- 1997-2002 döneminde;
 - Günlük ortalama işlem hacmi bir önceki 5 yıllık dönemde 155 milyon \$ iken %156 artarak 396 milyon \$'a yükselmiştir.
 - 1997 yılında 3.650 milyon adet olan günlük ortalama işlem miktarı 2002 yılında 37 kat artarak 134.656 milyon adete yükselmiştir.
 - Hisse Senetleri Piyasası'nda 1997 yılının başında;
 - 765 adet olan işlem terminali sayısı 2002 yılında 1,2 kat artarak 937 adete
 - İşlem kapasitesi saatte 100.000 emrin altında iken 2002 yıl sonunda 17 kat artışla saatte 1.720.000 emre yükselmiştir.
 - 1997 yılında 391.575 olan bireysel yatırımcı sayısı 2002 yılında 3 kat artarak 1.204.914'e yükselmiştir.
 - Kurulduğu yıldan itibaren, birincil ve ikincil halka arzlar ile bedelli sermaye artırımları yoluyla İMKB'de toplam 22,5 milyar dolarlık kaynak yaratılmıştır. Son 5 yılda önceki iki beş yılın 2 katı üzerinde 13 milyar doları aşan kaynak ekonomiye kazandırılmıştır.
 - İMKB işlem hacmi açısından 2002 yılında gelişmekte olan borsalar arasında 4, dünya borsaları arasında 22. sırada yer almıştır.
 - İMKB bu dönem zarfında uluslararası kimliği açısından büyük ilerleme kaydetmiş, kurumsallaşarak Avrasya bölgesinde lider borsa olma özelliğini kanıtlamıştır.
- Sermaye piyasalarımızdaki gelişmenin artarak devamı açısından aşağıdaki hususların önem taşıdığı düşünülmektedir.
 - Sermaye piyasalarının gelişmesinde önemli bir rolü olan kurumsal yatırımcı eksikliğinin giderilmesi ile piyasadaki aşırı fiyat değişkenliği azalacak ve manipülatif işlem zemini zayıflayacaktır. Bu kapsamda kurumsal yatırımcıların gelişmesini sağlayacak desteklerin artarak devamı önem taşımaktadır. Bu kapsamda bireysel emeklilik fonlarına ödenen katkıların

vergi matrahından düşülebilecek bölümünün asgari ücretin bir yıllık tutarı ile sınırlandırılması uygulamasının kaldırılması yararlı görülmektedir.

- Halka açılmanın şirketler açısından cazip kılınması önem taşıyan diğer bir husustur. İMKB'nin kuruluş yıllarında Kurumlar Vergisi Kanunu ile halka açık anonim şirketlerin kazançlarının halka açılma derecesine göre düşük vergilenmesi avantajı, ilgili dönemde halka açılmaları cazip hale getirmiş ve halka açık şirket sayısının artmasına önemli katkı sağlamıştır.
- Tasarrufların borsa yoluyla ekonomiye kazandırılması amacıyla yatırımcılara yönelik mevcut teşviklerin devamı faydalı olacaktır. Bu kapsamda, hisse senetleri alım satım kazançları ve yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kazançların vergilendirilmesine yönelik mevcut sistemin devam ettirilmesi yararlı görülmektedir.
- Özel sektörün alternatif finansman araçlarından yararlanabilmesini sağlamak amacıyla, özel sektör tahvil ihraçlarını desteklemek için kamu borçlanma araçları ile özel sektör borçlanma araçları arasındaki kamu lehine olan vergilerin eşitlenmesi yararlı olacaktır.